

Królowie Norwegii

---

1. DYNASTIA VESTFOLD

273

2. DYNASTIA SWERREGO

381

3. FOLKUNGOWIE
I OBCE PANOWANIE

411

4. GLÜCKSBURGOWIE

429

1. *Dynastia Vestfold*

HARALD I PIĘKNOWŁOSY	274
ERYK I KRWAWEY TOPÓR	291
HAAKON I DOBRY	297
HARALD II SZARA OPOŃCZA	299
JARL HAAKON SIGURDSSON	302
OLAF I TRYGGVASON	306
JARLOWIE SWEN I ERYK	
HAAKONSSONOWIE	310
OLAF II ŚWIĘTY	315
JARL HAAKON EIRIKSSON	318
SWEN ALFIVASSON	321
MAGNUS I DOBRY	323
HARALD III SUROWY	325
MAGNUS II HARALDSSON	329
OLAF III SPOKOJNY	331
HAAKON MAGNUSSON	334
MAGNUS III BOSY	336
EYSTEIN I MAGNUSSON	340
SIGURD I KRZYŻOWIEC	343
OLAF MAGNUSSON	346
MAGNUS IV ŚLEPY	347
HARALD IV GILLE	351
SIGURD ZŁY DIAKON	355
INGE I GARBATY	358
SIGURD II GĘBA	361
EYSTEIN II HARALDSSON	364
MAGNUS HARALDSSON	366
HAAKON II BARCZYSTY	368
SIGURD (III) MARKUSFOSTRE	370
MAGNUS V ERLINGSSON	372
EYSTEIN (III) DZIEWECZKA	377

Harald I Pięknowłosa

PANUJE W LATACH
885/890–930

Ojciec: HALFDAN CZARNY

Przydomek zawdzięczał barwie włosów; był on przypuszczalnie synem Gudröda Myśliwego, króla Vestfold w południowej Norwegii, syna króla Eysteina, oraz jego drugiej żony Asy, córki króla Haralda z Agder. Jego ród wywodził się od mitycznych władców Uppsali, Ynglingów, którzy po wygnaniu ze swojej ojczyzny przenieśli się do krainy Viken w południowej Norwegii; z tego względu dynastia królów norweskich – potomków Halfdana – zwana jest także Ynglingami (podobnie duńska dynastia Skjoldungowie, ZOB. KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.). Urodził się zapewne ok. 820 lub 830. Wedle Snorri Sturlassona (*Saga o Halfdanie Czarnym*, część *Heimskringli*) po śmierci ojca matka zabrała go do Agder, gdzie został królem w wieku lat osiemnastu. W tym samym czasie powrócił do Vestfold, gdzie podzielił się władzą z przyrodnim bratem Olafem, synem Gudröda z pierwszego małżeństwa. Rozszerzył granice swojego władztwa o kolejne części wschodniej Norwegii. Zginął w wieku 40 lat, gdy załamał się pod nim lód na jeziorze Rand (Randsfjord); stało się to zapewne ok. 860–61, wedle innych źródeł ok. 870. Miejsce pochówku króla nie jest znane (Ringerike?); według Snorriego ciało Halfdana zostało rozczłonkowane, po czym każdą z części pochowano w jednej z czterech prowincji jego królestwa.

Matka: RAGNHILDA HARALDSDATTER

Opracowania nie są zgodne odnośnie filiacji żony Halfdana i matki Haralda Pięknowłosego, przeważają jednak dwie hipotezy: (a) była ona córką Haralda zwanego Złotobrodym, króla Sogn, i jego małżonki Selwary; (b) jej ojcem był Sigurd Helgasson zwany Jeleniem, król Ringerike, a matką poślubiona mu Thorna (Thyrne). Snorri Sturlasson pisze w *Sadze o Halfdanie Czarnym*, że pierw-

sza z wymienionych Ragnhild urodziła Halfdanowi syna imieniem Harald, który jednak zmarł licząc 10 lat, poprzedzony przez matkę, zmarłą zimą ubiegłego roku, a następnie Halfdan ożenił się z córką Sigurda z Ringerike i to z nią począł Haralda Pięknołosego. Informacje przekazane przez Snorriego podważa autor polskiej biografii Haralda, Witold Chrzanowski, który dowodzi przekonywująco, iż matką króla była właśnie Ragnhilda Haraldsdatter, natomiast jej śmierć oraz zgon jej syna uznaje on za wymysł islandzkiego sagamandra.

Brat: HARALD

Według Sturlassona był on przyrodnim bratem Haralda Pięknołosego, synem Halfdana Czarnego i Ragnhildy, córki Haralda Żłotobrodego, króla Sogn, wyznaczonym przez tego ostatniego na następcę tronu Sogn i zmarłym wiosną w wieku lat 10. Cytowany wyżej polski badacz obala jednak wersję Snorriego, uznając Haralda Pięknołosego synem Ragnhildy z Sogn.

*

Na świat przyszedł ok. 850–55 (853–54) lub ok. 860. Po śmierci ojca i objęciu władzy w Vestfold (początkowo pod regencją wuja Gutormma) zainicjował podbój lokalnych królestw norweskich. Ok. 870 zajął Rogaland, Hordaland, Møre i Romsdal, a w latach 885–90 (względnie w 872 lub 873) pokonał na wodach Hafrsfjørdu połączone floty władców norweskich i rozszerzył swoje panowanie na Trøndelag (okolice dzisiejszego Trondheim) w północnej części półwyspu, co pozwoliło mu zjednoczyć Norwegię. W późniejszych latach zajął Sztelandy i Wyspy Owcze oraz przejściowo Hebrydy. Ok. 900–01 przeprowadził podział posiadanych terytoriów pomiędzy licznych synów, przyznając każdemu z nich tytuł królewski, sam jednak zachował władzę zwierzchnią. W 930 na zgromadzeniu w prowincji Hordaland przekazał tron Norwegii ulubionemu synowi Erykowi. Zmarł w 933 lub 934 w Rogalandzie i został pochowany w kurhanie Haugar, umiejscawianym według nowszych badań w miejscowości Gard w Haugesund.

Małżonki Haralda I:

1. Poślubiona przypuszczalnie zimą 866–67:

ASA HAAKONSDATTER

Była ona córką Haakona Grjotgardsona, jarla z Lade (koło późniejszego Trondheim), ciotką jarla Haakona Mocnego, regenta Norwegii. Jej małżeństwo z królem zakończyło się przypuszczalnie w 870–71, dalsze losy Asy nie są znane.

2. Poślubiona przypuszczalnie w pierwszej połowie lat 70. IX w.:

GYTHA (GYDA) EIRIKSDATTER

Jej ojcem był Eryk, król Hordalandu. Witold Chrzanowski przypuszcza, że w kolejności związków władcy wyprzedza ją Snefryda, uważana za czwartą małżonkę norweskiego króla.

3. Poślubiona przypuszczalnie ok. 884:

SWANHILDA (HILDA) EYSTEINSDATTER

Była ona córką Eysteina zwanego Glumra, jarla w Opplandzie. Nic więcej o niej nie wiadomo.

4. Poślubiona przypuszczalnie w latach 80. IX w.:

SNEFRYDA SVASESDATTER

Jej ojcem był Svase, Fin mieszkający na pograniczu Opplandu. Historycy wahają się przy umiejscowieniu w czasie tego mariażu, zapewne jednak miał on miejsce przed zawarciem małżeństwa z Ashildą i po zakończeniu związku z Gythą. Według Sturlassona Snefryda zauroczyła króla, podając mu kubek miodu zaprawionego miłosnym eliksirem. Faktem jest, że Harald darzył ją głębokim uczuciem, które przetrwało przedwczesną śmierć królowej, zmarłą być może podczas porodu lub w pòłogu. Snorri podaje dalej, że ciało Snefrydy nie ulegało rozkładowi przez trzy lata po jej śmierci i dopiero poruszenie zwłok, celem zamiany zniszczonej sukni, spowodowało ich rozpad i zdjęcie uroku; król nakazał wówczas wygnać synów Snefrydy z dworu.

5. Poślubiona przypuszczalnie w drugiej połowie lat 80. IX w.:

ASHILDA (ALVHILDA) RINGSDATTER

Była ona córką Ringa (Hringa) Dagssona z Ringerike, poślubioną przez Haralda po oddaleniu Gythy, a być może także i Swanhildy.

6. Poślubiona zapewne ok. 894:

RAGNHILDA BOGATA (RÖRIKSDATTER)

Zwana Bogatą (Potężną), była córką Rörika (Horika, Eryka) (II) zwanego Młodszym, króla Danii (Jutlandii). Według Snorriego Sturlassona przed jej poślubieniem Harald oddał dziewięć żon, sama zaś Ragnhilda żyła jedynie trzy lata po przybyciu do Norwegii, co przy założeniu, że została żoną króla ok. 894 ustala hipotetyczną datę jej śmierci na rok 897.

Dzieci Haralda I:

Synowie z pierwszą małżonką (1–4):

- 1 GUTTORM. Otrzymał imię na cześć księcia Guttorma, przypuszczalnego wuja Haralda Pięknowiącego i regenta za jego małoletności, który następnie władał z ramienia Haralda prowincją Viken. Urodził się zapewne jesienią 867. Został usynowiony przez księcia Guttorma, a po jego śmierci ok. 890 objął tron Viken. Podczas podziału terytoriów norweskich, dokonanego przez Haralda I w 900/01, został ponadto wyznaczony królem ziem rozciągających się od Ranrike do rzeki Goty i Svinesundu na pograniczu norwesko-szwedzkim. Poległ podczas obrony Viken przed wikingami pod wodzą króla piratów Solve Kolve, co jak się obecnie zakłada miało miejsce przed 915.
- 2 HALFDAN zwany CZARNYM (SVARTI). Urodził się przypuszczalnie u schyłku 868 i był bliźniakiem Halfdana Białego. Według Snorriego Sturlassona na mocy z ojcowskiego podziału Norwegii (900–01) wraz z braćmi Halfdanem oraz Sigurdem został osadzony na tronie Trøndelagu, jednak wobec faktycznej władzy tam jarłów z Lade (Grjortgardsonów) owa nominacja – o ile miała miejsce – była raczej tytularna. Po zamordowaniu w latach 20. X w. przez Eryka Krwawego Topora Björna i Ragnwalda Haraldssonów (ss. 282, 287) stanął w opozycji do przyrodniego brata i usiłował go zgładzić (927–29). W odpowiedzi na wyniesienie Eryka na tron w 930, z poparciem jarla Sigurda z Lade ogłosił się w Trøndelagu królem zwierzchnim. Zmarł nagle w 932 lub 933, według Sturlassona otruty podczas uczty przez wiedźmę wynajętą przez królową Gunhildę, małżonkę Krwawego Topora.

- 3 HALFDAN zwany BIAŁYM (HVIDE). Był on bliźniakiem Halfdana Czarnego i urodził się zapewne w drugiej połowie 868. Wedle Snorriego, w przeprowadzonym w 900–01 podziale królestwa Harald I przeznaczył dla trzech synów Asy: Halfdana Czarnego i Białego oraz Sigurda, ziemie w Trøndelagu z Lade (okolice obecnego Trondheim), co jednak wydaje się niepewne, skoro faktyczna władza należała tam do rodu jarłów Lade (Grjortgardsonów). Halfdan Biały poniósł śmierć podczas bitwy, zapewne podczas wikingu w Eistlandzie (Estonia), co miało miejsce w nieokreślonym czasie po 901, a być może po 915.
- 4 SIGURD (SIGFROD). Urodził się zapewne w 869. Według Snorriego Sturlassona, podczas podziału Norwegii, dokonanego w 900–01 przez Haralda I, otrzymał wespół z braćmi, Halfdanami Czarnym i Białym, ziemie w Trøndelagu, jednak wydaje się, że owo wyniesienie miało charakter tytularny, zważywszy na władających tam z woli Pięknokłosego jarłów z Lade. Po śmierci Halfdana Czarnego w 932 (933) został wybrany królem Trøndelagu, lecz nie zyskał poparcia potężnego jarla Sigurda z Lade. Próbując utrzymać niezawisłe rządy w swoim królestwie, połączył siły z wojskami przyrodniego brata, Olafa Geirstadaalfa, króla Viken, obaj zostali jednak pokonani w 934 pod Tønsbergiem przez armię Eryka I Krwawego Topora i zginęli w trakcie bitwy.

Dzieci Haralda I z drugą małżonką (1–5):

- 1 ALOF. Jedna z części Heimskringli, wzmiankowana już wcześniej *Saga o Halfdanie Czarnym*, wymienia ją na pierwszym miejscu wśród dzieci króla Haralda I i Gythy; zwano ją Aarbod. Urodziła się przypuszczalnie w 874–75. Jej mężem został ok. 891 Thore (Ragnvaldsson) Milczący, jarl Møre od 891, przypuszczalnie syn Ragnwalda Mądrego, jarla Møre, zamordowanego przez synów króla Haralda, Halfdana Halega i Gudröda Ljome. Miała z nim córkę:
A BERGLJOT, matka JARLA HAAKONA SIGURDSSONA | s.
Alof Aarbod zmarła w bliżej nieokreślonym czasie po 890.
- 2 RÖRIK (HORIK). Snorri Sturlasson opisuje go jako najstarszego syna Haralda I i jego żony Gythy Eiriksdatter. Witold Chrza-

nowski przypuszcza, że mógł urodzić się w drugiej połowie 875. Podczas podziału Norwegii w 900–01 otrzymał Hordaland oraz Sogn. Dalsze jego losy nie są znane.

- 3 SIGTRYG (SIGGTRYGG). Snorri wymienia go na drugim miejscu wśród synów Haralda I i Gythy, natomiast spisana przez mnicha Teodoryka w początkach XIII w. kronika *Historia Norvegiæ* (wydana przez G. Storma w 1880 w Kopenhadze w zbiorze *Monumenta Historica Norvegiæ Latine scripta*) czyni go dwunastym synem królewskim. Witold Chrzanowski kładzie jego narodziny na 876. W podziale Norwegii, dokonanym z woli Haralda I Pięknwołosego w 900–01, otrzymał prowincję Vigulmark lub Romerike. Nic więcej o nim nie wiadomo.
- 4 FRODE. Według Sturlassona trzeci syn Haralda Pięknwołosego i Gythy, urodzony wedle przypuszczeń W. Chrzanowskiego w 877. Podczas rozdziału terytoriów rodzinnych w 900–01 wraz z młodszym bratem Thorgilsem otrzymał Telemark, niewykluczone jednak, że nadanie to miało charakter zaoczny, gdyż w tym mniej więcej czasie obaj bracia najechali Szkocję, a następnie Irlandię, gdzie zostali obwołani królami Dublina. Frode zmarł w Dublinie, wedle Sturlassona otruty. Miało to miejsce w 902; w tym samym roku wikingów wygnano z Dublina.
- 5 THORGILS. Wedle niektórych autorów on oraz Frode to ta sama osoba. *Heimskringla* Snorriego Sturlassona wymienia Thorgilsa na ostatnim miejscu wśród synów Haralda I i Gythy, zaś Chrzanowski datuje jego narodziny na koniec 877 lub początek 878. W 900–01 wraz z Frodem Haraldssonem został z woli ojca osadzony na tronie prowincji Telemark. Niebawem wspólnie z bratem najechał wybrzeża Szkocji i Irlandię, gdzie w 902 obwołano ich królami Dublina. Thorgils zginął zapewne jeszcze w tym samym roku walcząc z Irlandczykami. J.P.F. Kønigsfeldt wzmiankuje jeszcze jednego syna Haralda I imieniem Trygwe i to jego czyni królem Dublina wspólnie z Frodem.

Synowie Haralda I z trzecią małżonką (1–3):

- 1 OLAF (ALF) ZWANY GEIRSTADAALF (GEIRSTAD-ALF); według kroniki *Historia Norvegiæ* (XIII w.) był trzecim synem Haralda Pięknwołosego. Urodził się przypuszczalnie ok. 884. Zgodnie

z podziałem ojcowizny z 900–01 został królem jednej z prowincji królestwa Haralda Pięknowiącego, przypuszczalnie Vingulmark. Po śmierci przyrodniego brata Guttorma (przed 915), odziedziczył jego królestwo rozciągające się od Glommen po Svinesund i Ranrike, a po śmierci kolejnego brata, Björna Farmanna (ok. 927), zdołał zająć tron Vestfoldu. Po abdykacji Haralda Pięknowiącego i objęciu tronu Norwegii przez Eryka I Krwawego Topora (930) został wbrew woli ojca wybrany przez lud Vestfoldu królem zwierzchnim. Próbując utrzymać autonomię swojego królestwa, połączył siły z przyrodnim bratem Sigurdem, królem Trøndelagu, jednak w 934 pod Tønsbergiem (Vestfold) ulegli armii Eryka i padli w boju.

Z nieznaną bliżej małżonką dochował się syna:

A TRYGWE (TRYGGVE). Urodził się zapewne między 925 a 935, bliżej daty *post quem*. Po wstąpieniu na tron Haakona Dobrego (ok. 945) otrzymał z jego woli Ranrike i Vingulmark, a także Viken. Został zamordowany z polecenia Haralda II Szarej Opończy przez jego brata Gudröda, na półwyspie Sotenäs w Viken. Wedle Sturlassona stało się to w 963, jednak nowsze badania przesuwają to wydarzenie na 968.

Żoną Trygwiego Olavssona została ok. 960:

ASTRYDA (ASTRID) EIRIKSDATTER, córka Eryka z Ofrestad („Oprustader”) zwanego Bjordaskalle. Po zamordowaniu męża ciężarna Astryda zbiegła na Orkady, gdzie dała życie synowi, późniejszemu królowi Olafowi I Tryggvasonowi, następnie zaś przedostała się do Szwecji. Celem osadzenia Olafa na norweskim tronie, z pomocą króla szwedzkiego przedsięwzięła wyprawę na Norwegię, poniosła jednak klęskę. Podczas ucieczki, wraz z synem została pojmana przez estońskich piratów i sprzedana w niewolę na Ruś. Tam nabył ją kupiec z Viken imieniem LODIN, który następnie pojął ją za żonę i wraz z nią zamieszkał w Norwegii. Data jej śmierci nie jest znana.

Dzieci Trygwiego Olavssona (I–III):

I INGEBORGA. W 1000 poślubiła RAGNWALDA ULFSSONA zwanego STARYM, jarla Västergötlandu (w Szwecji),

dzierżącego z ramienia księcia kijowskiego Jarosława Mądrego urząd namiestnika („jarla”) Ładogi; urodziła mu dwóch znanych źródłom synów. Drugą żoną jarla była Astryda, przypuszczalnie córka Njala Finssona, z którą miał on syna Stenkila (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.), nie wiadomo jednak, czy Ingeborga zmarła przed zawarciem owego mariażu, czy też została oddalona przez małżonka.

II ASTRYDA (ASTRID). Latem (zapewne 996) została żoną ERLINGA SKJALGSSONA (poległ 21.12.1028), syna Thorleifa Skjalga, który po ślubie z Astrydą otrzymał od szwagra, króla Olafa I Tryggvasona, ziemie na północ od Sognefjordu. Spośród ich dzieci syn Askel (Aslak) z Sole ożenił się Sygrydą, córką jarla Swena Haakonssona (ZOB. W JEGO BIOGR.), a córka Ragnhilda poślubiła Thorberga Arnessona z Giske, z którym miała syna, Eysteina Orre, narzeczonego księżniczki Marii (ZOB. BIOGR. HARALDA III). Data jej śmierci nie jest znana.

III OLAF I TRYGGVASON | s. 306

2. BJÖRN. Aktywnemu wspieraniu wypraw handlowych zawdzięczał przydomek KUPCA (FARMANN, KAUPMAN). Przez *Historia Norvegiæ* (XIII w.) wzmiankowany jest jako czwarty syn królewski. Urodził się zapewne ok. 885. Podczas podziału terytoriów rodzinnych dokonanego przez Haralda Pięknowłosego ok. 900–01 został osadzony na tronie Vestfold, gdzie prawdopodobnie założył Tønsberg. Zginął zamordowany z rozkazu Eryka I Krwawego Topora, co miało miejsce na farmie Sæheim (Sem, obecnie Jarlsberg) w Tønsbergu po 924 (w 927?). Spoczął we wzniesionym w pobliżu kurhanie, nazwanym od jego przydomku Farmanshaug.

Wedle Snorri Sturlassona zawarł on „korzystne małżeństwo” (bliższe szczegóły nieznane) i dochował się syna:

A GUDRÖD. Jako syn Björna i wnuk Haralda Pięknowłosego jest wzmiankowany przez *Sagę o Halfdanie Czarnym* oraz *Historia Norvegiæ*. Był w zbliżonym wieku do swego stryjecznego brata Tryggwiego Olavssona (s. 281), z którym się

wychowywał, przypuszczalnie więc urodził się ok. 925. Poparł Haakona I Dobrego w jego walce o tron z Erykiem I Krwawym Toporem; objąwszy ok. 945 władzę zwierzchnią w Norwegii, Haakon wynagrodził go nadaniem królestwa Vestfold. Zginął z ręki króla Haralda II Szarej Opończy ok. 960–65 (w 963) w Tønsbergu.

Żoną Gudröda Björnssona została (być może ok. 945):

CECYLIA. Imię małżonki Gudröda odnotowuje jedynie XIV-wieczny islandzki manuskrypt *Flateyjarbók* (*Codex Flateyensis*), lecz piszący stulecie wcześniej Snorri Sturlason nadmienia tylko, że Gudröd zawarł „korzystne małżeństwo”, nie podając przy tym żadnych szczegółów. Z kolei XVIII-wieczny historyk norweski Gerhard Schøning (*Norges Riiges Historie*) domniemywa, że imię żony Gudröda Björnssona, pojawiające się w jej osobie po raz pierwszy na terenach Skandynawii, może wskazywać na jej zagraniczne pochodzenie (ze Szwecji?).

Syn Gudröda Björnssona:

- I HARALD. Zwany GRENSKE, według XIII-wiecznej *Historia Norvegiæ* z uwagi na fakt, że wychowywał się w Grenlandzie (stanowiącym część królestwa Telemarku w południowej Norwegii). Urodził się przypuszczalnie ok. 947. Po śmierci ojca (ok. 960–65) zbiegł przed Haraldem Szarą Opończą do Opplandu i dalej do Szwecji, gdzie osiadł na dworze możnego Skoluga (Skogara) Toste. Poparł króla duńskiego Haralda Sinozębego, który ok. 970 zajął południową część Norwegii, w zamian za co otrzymał od niego Vingulmark, Vestfold i Agder wraz z tytułem królewskim. Został spalony żywcem z rozkazu szwedzkiej królowej wdowy Sygrydy Storrådy (domniemanej córki Skoluga Toste), o której rękę bezskutecznie zabiegał; miało to miejsce ok. 995.

Żoną Haralda Grenske została:

ASTA GUDBRANDSDATTER, córka Gudbranda Kula, norweskiego możnego z Opplandu. Na wieść o śmierci

małżonka (ok. 995), wraz z nowonarodzonym synem przeniosła się do rodzinnego Opplandu, gdzie poślubiła SIGURDA HALFDANSSONA (SYRA), przypuszczalnie także prawnuka Pięknówłosego (s. 285).

Syn Haralda Grenske:

a OLAF II ŚWIĘTY | s. 315

- 3 RAGNAR. Na świat przyszedł ok. 886 jako najmłodszy spośród synów Haralda Pięknówłosego i Swanhildy. Na mocy podziału Norwegii, dokonanego przez króla Haralda w 900–01, otrzymał wraz z przyrodnimi braćmi Dagiem i Ringiem Hedemark oraz Gudbrandsdal; nie jest jednak pewne, czy władał samodzielnie w którejś z owych prowincji, czy jedynie współrządził z braćmi. Jego dalsze losy nie są znane.

Z nieznaną żoną pozostawił syna:

A AGNAR. Z nieznaną żoną dochował się syna:

I RAGNAR. Jego losy nie są znane.

Synowie Haralda I z czwartą małżonką (1–4):

- 1 SIGURD zwany OLBRZYMEM (HRISE). Według Snorriego był najstarszym synem wydanym na świat przez Snefrydę, a wedle *Historia Norvegiæ* szóstym w kolejności synem Haralda Pięknówłosego. Po śmierci matki został wraz z braćmi wygnany przez ojca, lecz dzięki wstawiennictwu Thjodolfa z Hvinu niebawem odzyskali względy króla. Zgodnie z wolą Haralda, Sigurd wraz z Halfdanem Halegiem wychowywali się w Ringerike, którym mieli w przyszłości władać. Na mocy testamentu Pięknówłosego (900–01) jego synowie z Snefrydą otrzymali we władanie Hadaland, Ringerike i Thoten. Wydaje się, że skoro Hadaland przypadł najmłodszemu, Ragnwaldowi, pozostałe wymienione prowincje objęli Sigurd z Halfdanem i najprawdopodobniej starszy zarządzał Ringerike (W. Chrzanowski). Dalsze dzieje Sigurda Hrise nie są znane.

Imię i filiacja jego żony nie są znane, ich synem był zapewne:

A HALFDAN. XIII-wieczna norweska saga *Morkinskinna* wymienia przodków króla Haralda III Surowego od „Haralda hárfagri [I Pięknówłosego]” do „Sigurda hrisi [Potężnego]”, a następnie syna tegoż Sigurda „Hálfdana, ojca Sigurda

sýr, ojca Haralda [III Surowego]”, wszystkich ich tytułując „królami Hringariki [Ringerike] w Norwegii”. Ten rodowód potwierdza *Historia Norvegiæ*, jednak oba źródła są stosunkowo późne i ich wiarygodność jest podważana przez nowszą naukę (M. Sjöström). Zasiadał zapewne na tronie Ringerike. Data jego śmierci nie jest znana.

Z nieznaną małżonką dochował się syna:

- I SIGURD SYR. Geneza jego przydomka, oznaczającego dosłownie „świnia”, „locha”, nie jest znana – XIX-wieczny historyk norweski P.A. Munch sugeruje, że ów osobliwy alias wynikał z zamilowania Sigurda do pracy na roli, tak że „rył on w ziemi, niczym świnia”. Był królem Ringerike. Według *Heimskringli*, pod wpływem Olafa I Tryggvasona dokonał w 998 wraz z żoną chrztu w rycie łańskim. Zmarł w 1018.

Żonę Sigurda Halvdanssona (Syra) została ok. 995:

ASTA GUDBRANDSDATTER, wdowa po HARALDZIE GREN-SKE, KRÓLU VINGULMARK, VESTFOLDU I AGDER (s. 283). Podczas misji chrystianizacyjnej Olafa I Tryggvasona w 998 wspólnie z drugim mężem przyjęła chrzest. Jej dalsze losy nie są znane.

Dzieci Sigurda Halvdanssona (Syra) (a–e):

- a GUTTORM (GUDRÖD). Wedle Snorriego Sturlassona i sagi *Morkinskinna* był on pierworodnym synem Sigurda Syra i Asty Gudbrandsdatter. Przypuszcza się, że skoro w 1045 Magnus I Dobry wyznaczył swoim sukcesorem najmłodszego brata Guttorma, Haralda, to wówczas ani on, ani jego brat Halfdan już wówczas nie żyli.
- b GUNHILDA. Snorri Sturlasson wymienia jako drugie z kolei dziecko Sigurda oraz Asty, natomiast *Morkinskinna* umiejscawia ją na czwartym miejscu po Guttormie, Halfdanie i Ingerydzie. Jej mężem został zapewne ok. 1025 KETIL KALF z RINGANES, z którym miała dwoje dzieci. Data jej śmierci nie jest znana.

- c HALFDAN. Jako drugi w kolejności syn Sigurda Syra i Asty wymieniony zarówno przez Snorriego Sturlassona jak i przez *Morkinskinnę*. Nie zachowały się żadne daty, jednak zakłada się, że zarówno on, jak i jego starszy brat Guttorm zmarli przed wyznaczeniem następcą tronu ich młodszego brata Haralda w 1045.

Z nieznaną bliżej żoną dochował się córki:

- i THORBERGA LUB BERGLJOT. Urodziła się zapewne ok. 1018–20. Jej mężem został FIN ARNES-SON z YRIAR (VRJAR), JARL HALLANDI z nominacji króla Danii Swena II Estrydsena od ok. 1051 (zm. 1062). Mieli dwie córki; starsza Ingeborga poślubiła Malkolma III, króla Szkocji. Dalsze losy Thorbergi (Bergljot) nie są znane.
- d INGERYDA (INGEBORGA). Według Snorriego Sturlassona była ona czwartym z kolei dzieckiem Sigurda Syra i Asty Gudbrandsdatter, natomiast *Morkinskinna* czyni ją trzecią w kolejności i umiejscawia przed Gunhildą. Jej mężem został niejaki NEFSTEIN, z którym miała kilkoro dzieci; prawnukiem ich córki Gudrun, żony Skulego Tostessona (zapewne identycznego z synem Tostiga z Wessexu, bratem króla Anglii Harolda II), był Baard Guttormsson, ojciec króla Inge II (KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 2.). Nie jest znana data śmierci Ingeridy (Ingeborgi).
- e HARALD III SUROWY | s. 325
- 2 HALFDAN zwany HALEGIEM. Według Sturlassona drugi syn Haralda Pięknowiąsego i Snefrydy, według *Historia Norvegiæ* ósmy w kolejności starszeństwa potomek królewski. Po śmierci Snefrydy Harald wygnał jej synów, lecz później przywrócił ich do łask. Następnie Halfdana wraz ze starszym bratem Sigurdem wysłano na wychowanie do Ringerike. W 891 wespół z młodszym bratem, Gudrödem Ljome, napadł na hallę jarla Ragnwalda Mądrego z Møre (zachodnia Norwegia), po czym spalił ją wraz z jarlem oraz jego ludźmi. Obawiając się gniewu

ojca, pożeglował na Orkady, przegnał sprawującego tam rządy w imieniu króla Einara Ragnvaldssona i zajął wyspy. Wkrótce jednak Einar dokonał najazdu odwetowego, podczas którego Halfdan poniósł śmierć (ok. 891–94).

- 3 GUDRÖD zwany LJOME, trzeci syn Haralda I i Snefrydy Svasedatter. Po śmierci matki podzielił los braci i został wygnany przez króla. Przebywał później na dworze swojego przybranego ojca, skalda Thjodolfa z Hvinu, który zdołał przekonać Pięknwołosego by ten przywrócił synów do łask. W 891 wspólnie ze starszym bratem Halfdanem Halegiem dokonał napadu na dwór jarla Ragnwalda z Møre, podczas którego zginął jarl i jego sześćdziesięciu ludzi. Następnie, po ucieczce brata na Orkady, zajął Møre. Harald Pięknwołosy zmusił jednak syna do poddania, po czym zesłał go do Agder. Pogodzony z ojcem, w trakcie podziału królestwa w 900–01 otrzymał wraz z braćmi Sigurdem i Ragnwaldem Hadaland, Ringerike oraz Thote; wedle przypuszczeń W. Chrzanowskiego jego domeną była ostatnia z owych prowincji. Okręt Gudröda zatonął w drodze do Rogalandu wraz z nim oraz całą załogą, miało to miejsce zapewne ok. 910.
- 4 RAGNWALD. Najmłodszy spośród synów Haralda urodzonych przez Snefrydę, która przypuszczalnie zmarła podczas porodu lub wkrótce po nim. Po przywróceniu potomków Snefrydy do ich praw (zob. powyżej) został wysłany na wychowanie do Hadalandu. Testament Pięknwołosego z 900–01 uczynił trzech żyjących synów Snefrydy królami Hadalandu, Ringerike oraz Thote; nie jest pewne w jaki sposób podzieli się oni władzą w przeznaczonych im prowincjach, lecz przypuszcza się, że najmłodszemu przypadł Hadaland, gdzie dorastał. Według Snorriego Sturlassona Ragnwald parał się czarnoksięstwem, co stało się przyczyną wyprawy zbrojnej na Hadaland, dokonanej na polecenie Haralda I przez Eryka Krwawego Topora (ok. 910). W jej trakcie Ragnwald został wraz z osiemdziesięcioma konfratrami otoczony w swoim dworze, który na polecenia Eryka spalono. Biograf Haralda Pięknwołosego, Witold Chrzanowski, domniemywa, że zamiarem starego króla nie było zabicie syna, lecz jedynie pozbawienie go Hadalandu, zaś

Eryk, nakazując mord na Ragnwaldzie, działał na własną rękę. Snorri podaje, że wnukiem Ragnwalda był EYVIND ZWANY KELDA, nie wiadomo jednak, czy wywodził się on z dynastii z Vestfold po mieczu czy po kądzieli. Ów Eyvind, podobnie jak jego dziad, był czarownikiem, za co w 998 został z rozkazu Olafa I Tryggvasona stracony przez przywiązanie do skały w Skrattasker podczas przyływu.

Dzieci Haralda I z piątą małżonką (1–4):

- 1 DAG. Według Snorriego najstarszy syn zrodzony z Ashildy; W. Chrzanowski uważa, że mógł urodzić się ok. 887. Podczas podziału Norwegii, dokonanego przez Haralda Pięknowłosego w 900–01, otrzymał wraz z bratem Ringiem (Hringiem) oraz przyrodnim bratem Ragnarem Hedemark oraz Gudbrandsdal. Nie jest pewne w jaki sposób książęta podzielili między siebie wymienione prowincje, skoro jednak syn Ringa, Dag, władał w późniejszym czasie Hedemarkiem, można na tej podstawie przypuszczać, że domeną jego stryja i imiennika był Gudbrandsdal. Dalsze losy Daga Haraldssona nie są znane.
- 2 RING (HRING). Wedle sag drugi syn Ashildy. Zgodnie z testamentem Haralda Pięknowłosego z 900–01 otrzymał wspólnie z braćmi Dagiem i Ragnarem Hedemark i Gudbrandsdal; przypuszczalnie jego władztwem był Hedemark, który należał następnie do jego syna i wnuków. Nic więcej o nim nie wiadomo. Z nieznaną małżonką dochował się syna:
  - A DAG. Król Hedemarku, zmarł po 960. Z nieznaną małżonką miał troje dzieci (I–III):
    - I RÖRIK (HORIK). Wraz z bratem Ringiem król Hedemarku. Obaj udzielili poparcia Olafowi Haraldssonowi (II Świętemu) w jego walce o tron norweski z jarłami Lade (1016), później jednak popadli w konflikt z królem, i z jego rozkazu Rörik został oślepiiony (1017). Po nieudanej próbie zamachu na Olafa II zesłano go na Islandię, gdzie zmarł w 1021.
    - II RING. Król Hedemarku wspólnie ze starszym bratem Rörikiem. W 1016 obaj Dagssonowie wsparli Olafa Haraldssona (II Świętego) w jego walkach o koronę

Norwegii, lecz w późniejszym czasie poróżnili się z królem; młodszy został przez niego skazany na banicję. Ring osiadł następnie w Szwecji i po tym czasie znika z kart historii.

Z nieznaną żoną miał dwóch synów (a–b):

a DAG. Wzmiankowany w 1030, dalsze jego losy nie są znane.

b EMUND. Wzmiankowany jako możny w Połocku (na północy Rusi), nic więcej o nim nie wiadomo.

III RAGNHILDA, żona RAUDA z ØSTERDALEN w Hedemarku.

3 GUDRÖD zwany SKIRJA, najmłodszy syn Haralda Pięknowłosego i Ashildy. Według W. Chrzanowskiego na świat przyszedł ok. 889–90, skoro podczas podziału w 900–01 nie otrzymał żadnego nadania i pozostał przy ojcu na jego dworze. Nic więcej o nim nie wiadomo.

4 INGEGERDA. Urodziła się przypuszczalnie ok. 891 (W. Chrzanowski), została być może żoną JARLA HALFDANA EYSTEINSSONA z OPPLANDU (pripuszczalnie syna jarla Eysteina zwanego Glumra i brata Swanhildy, trzeciej żony Haralda I). Wedle *Sagi o Halfdanie Eysteinssonie* (XIV w.), źródła późnego i bałamutnego, Eystein panował jako król w Trondheimie, wraz z żoną dożył późnej starości i dochował się potomstwa „po czym w Norwegii i na Orkadach żyje wielu ludzi, którzy od nich wywodzą swój ród”. Być może chodzi tutaj jednak o Ingeborgę, nieślubną córkę Haralda Pięknowłosego (szczegóły zob. poniżej).

Syn Haralda I z szóstą małżonką:

ERYK I KRWAWEY TOPÓR | s. 291

Dzieci pozamałżeńskie Haralda I (1–2):

Z nieznaną nałożnicą:

1 INGEBORGA. Być może to ona właśnie, a nie jej przyrodnia siostra Ingegerda, została żoną JARLA HALFDANA z OPPLANDU (syna Eysteinna zwanego Glumra, jarla Opplandu?). Ingeborga nie jest wymieniana przez Snorriego Sturlassona wśród potomstwa króla Haralda, co skłania do wniosku, że obie córki królewskie to w istocie ta sama osoba (G. Schøning), przeczą temu jednak *Saga o Olafie Tryggvaso-*

nie (XII w.) oraz *Saga o Świętym Olafie* (XIII w.). Jarl Halfdan i Ingeborga mieli córkę Gunhildę, żonę Fina Skjalge. Data śmierci Ingeborgi Haraldsdatter nie jest znana.

Z THORĄ MOSTERSTANG (zwaną tak gdyż pochodziła z wyspy Moster i odznaczała się wysokim wzrostem), służką na dworze królewskim, pochodzącą z możnej rodziny spokrewnionej z Kare Aslaksonem z Hordalandu:

2 HAAKON I DOBRY | s. 297

UWAGA: *Historia Norvegiæ* (XIII w.), źródło oceniane jako dość niepewne, wymienia ponadto następujących synów króla Haraldza Pięknowłosego: GUNDRÖDA (GUDRÖDA), EYSTEINA, JORUNDA, INGWARA, TRYGWEGO, RINGA oraz ROLFA. Owi potomkowie królewscy nie są jednak wzmiankowani przez sagi i w związku z tym ich istnienie jest odrzucane przez naukę.

Eryk I
Krwawy Topór

PANUJE W LATACH
930—OK. 945

Ojciec: HARALD I PIĘKNOWŁOSY | s. 274

Matka: RAGNHILDA BOGATA (RÖRIKSDATTER) | s. 278

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA I

*

Urodził się prawdopodobnie ok. 895–97. Jego przydomek nawiązywał do mściwego charakteru. Zgodnie z wolą Haralda I, w 930 w Hordalandzie przejął po nim zwierzchnią władzę w Norwegii. W 934 pod Tønsbergiem pokonał wojska przyrodnych braci, Sigurda, króla Trøndelagu, oraz Olafa (Alfa), króla Viken, którzy zginęli podczas bitwy; zwycięstwo to uczyniło Eryka niepodzielnym panem Norwegii. W 934–35 przybył do Norwegii najmłodszy syn Haralda I Pięknowłosego, książę Haakon, który z poparciem potężnego jarla Sigurda z Lade uzyskał w Trøndelagu wybór na króla; ok. 945 (może już ok. 936) zdołał on pokonać wojska Eryka. Ten zbiegł na Orkady i dalej do Anglii, w 947–48 zajął Northumbrię i ogłosił się jej królem (wydaje się, że pod jego panowaniem pozostawał głównie York), w 949 został jednak wygnany przez króla Anglii Edreda. W 952 ponownie zasiadł na tronie Northumbrii; był ostatnim niezależnym od królów angielskich władcą tej krainy. W 954 został wygnany przez miejscową opozycję szlachecką i zginął w tym samym roku w Stainmore, według różnych wersji albo zamordowany przez Maccusa, syna Haralda Sihtricsona, króla Limerick (Luimneach), albo zabity na polu bitwy.

Małżonka Eryka I:

Poślubiona prawdopodobnie w 922:

GUNHILDA

Była zapewne córką Ozura (Asura) Tote, Fina z Hålogalandu. *Historia Norvegiæ* podaje, że żoną Eryka I była córka Gorma Stare-

go, jednak jest to nieprawdopodobne ze względów chronologicznych; mogła ewentualnie być jego siostrą (szczegóły zob. KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.). Data jej narodzin nie jest znana, można jednak założyć, biorąc pod uwagę wskazówki zawarte przez Snorriego Sturlassona w *Heimskringli*, że miało to miejsce między 910 a 920. Ok. 945 podążyła wraz z mężem i dziećmi na Orkady, a następnie do Anglii, gdzie Eryk został królem Yorku. Śmierć męża w 954 zmusiła ją do powrotu na Orkady, zaś ok. wiosny/lata następnego roku pożegłowała z synami do Danii. W latach rządów syna, Haralda II Szarej Opończy (960–61), nosiła miano MATKI KRÓLA (KONGEMOR) i miała znaczący wpływ na politykę. Po śmierci króla wraz z pozostałymi przy życiu synami usunęła się na Orkady (965–70). Dalsze jej losy nie są znane.

Dzieci Eryka I i Gunhildy (1–8):

- 1 GAMLE. Wedle Snorriego najstarszy spośród synów Eryka oraz Gunhildy, *Historia Norvegiæ* umieszcza go na drugim miejscu. Jeśli dać wiarę słowom Sturlassona, który podaje, że nie był jeszcze dorosłym mężczyzną gdy wraz z matką i braćmi zawitał do Danii (955), można założyć, że urodził się ok. 940. Najprawdopodobniej miało to jednak miejsce nieco wcześniej, skoro ok. 955 był już na tyle dorosły, by brać udział w bitwie; wydaje się, że starsi synowie Eryka I przyszli na świat między 935 a 940. Po zajęciu tronu norweskiego przez Haakona I (ok. 945) obalony Krwawy Topór zbiegł wraz z rodziną na Orkady, a później do Anglii, gdzie opanował Northumbrię. Jego śmierć w 954 zmusiła Gunhildę do ucieczki z dziećmi z powrotem na Orkady, a wiosną/latem 955 przenieśli się oni do Danii, gdzie synowie Eryka otrzymali od Haralda Sinozębego nadania ziemskie. Ok. 955 z pomocą duńską Gamle próbował pozbawić tronu króla Haakona I, lecz jego siły uległy wojskom stryja na klifie Rastarkalv na wyspie Frei (Frædø) w Møre, a sam książę albo zginął zrzucony z klifu do morza, albo utonął, usiłując po bitwie dopłynąć do jednego ze swoich okrętów.
- 2 GUTTORM (GORM). Wedle *Heimskringli* drugi w kolejności syn Eryka, zaś według *Historia Norvegiæ* szósty i najmłodszy syn królewski. Urodził się zapewne ok. 935–40. Ok. 945 wraz z mat-

ką i rodzeństwem towarzyszył obalonemu ojcu na Orkadach, a następnie najechał i zdobył Northumbrię. Ok. 953 napadł na Norwegię z zamiarem odebrania tronu królowi Haakonowi I, jednak pod Avaldsnes (Augvaldsnæs) na wyspie Karmøy został pokonany przez stryja i poległ w trakcie walnej bitwy.

- 3 HARALD II SZARA OPOŃCZA | s. 299
- 4 RAGNFRED. Czwarty syn Eryka i Gunhildy, urodzony zapewne ok. 940. Ok. 945 rodzina obalonego Krwawego Topora zbiegła na Orkady, a następnie do zdobytej przez Eryka Northumbrii. Po śmierci Krwawego Topora w 954 musieli opuścić Anglię, po czym ponownie schroniła się na Orkadach, skąd odpłynęli do Danii. Tam synowie Eryka otrzymali od Harald Sinozębego nadania ziemskie. Zasiadłszy na norweskim tronie, w 960–61 Harald II Szara Opończa ustanowił Ragnfreda, Erlinga, Gudröda i Sigurda swymi koregentami. Po śmierci króla (965–70) Ragnfred wespół z matką i młodszymi braćmi po raz kolejny zbiegł na Orkady, gdzie zdołał zająć cztery wyspy, lecz niebawem został wygnany i odpłynął do Szkocji. Podejmował później kolejne wyprawy na Norwegię, ostatecznie został jednak pokonany przez jarla Haakona Sigurdssona pod Thinganes; bitwa ta odbyła się po 970 – po tym czasie Ragnfred niknie ze źródeł, być może zginął w bitwie.
- 5 RAGNHILDA. Zarówno *Heimskringla* jak i *Saga o Olafie Tryggvasonie* umieszczają ją w kolejności potomstwa Eryka I między Ragnfredem a Erlingiem, można więc założyć, że na świat przyszła w latach 940–45. Po śmierci ojca pod Stainmore w 954 wraz z matką i braćmi szukała schronienia na Orkadach, gdzie ok. 955 królowa Gunhilda zaaranżowała jej małżeństwo z ARNFINEM THORFINNSSONEM, JARLEM ORKADÓW od 976 (977), synem Thorfinna I Rozłupywacza Czaszek (Hausakliffer, Hausakljufer), jarla Orkadów, i jego żony Greald, córki Dungada (Dunkana), mormaera Caithness. Arnfinn został zamordowany z poduszczenia Ragnhildy (data nieznaną), która następnie poślubiła jego brata i następcę HAVARDA, JARLA ORKADÓW, ZWANEGO URODZAJNĄ PORĄ. On także został zgładzony z polecenia małżonki przez własnego siostrzeńca Einara, którego obiecała

następnie poślubić. Ostatecznie jednak trzecim mężem Ragnhildy został kolejny syn Thorfinna, LJOT, od śmierci Havarda JARL ORKADÓW, który z kolei poległ podczas bitwy; nie są znane dzieci z żadnego z owych związków, podobnie jak i dalsze losy Ragnhildy.

- 6 ERLING. Piąty w kolejności starszeństwa syn Eryka I, urodził się przypuszczalnie ok. 945. Śmierć Krwawego Topora w 954 zmusiła jego rodzinę do ucieczki na Orkady (zob. poprzednie biografy), stamtąd wiosną/latem 955 królowa Gunhilda wraz z synami przeniosła się do Danii, gdzie książęta otrzymali od króla Haralda Sinozębego ziemie w lenno. *Historia Norvegiæ* odnotowuje, że Erling zginął w bitwie pod Fitje (Fitjar) w 960 lub 961, walcząc przeciwko stryjowi, królowi Haakonowi I. Natomiast Snorri podaje, że Harald II Szara Opończa, objąwszy tron po pokonaniu Haakona pod Fitje, powołał swych młodszych braci, w tym Erlinga, na współregentów, i że Erling został zabity w Lade (koło obecnego Trondheim) przez lud niezadowolony z jego surowych rządów. Wydarzenia te datuje się na 963 lub 969.
- 7 GUDRÖD. Snorri czyni go w *Heimskringli* szóstym synem Eryka i Gunhildy, natomiast *Historia Norvegiæ* umieszcza go na czwartym miejscu wśród synów Krwawego Topora. Urodził się przypuszczalnie ok. 945–50. Po śmierci ojca w 954 został wraz z braćmi zabrany przez matkę na Orkady, a następnie (wiosną/latem 955) do Danii, gdzie synowie króla Eryka otrzymali od Haralda Sinozębego nadania ziemskie. W 960 lub 961 Harald II powołał go wraz z Ragnfredem, Erlingiem i Sigurdem na koregentów. Po śmierci Szarej Opończy (965–70) wspólnie z matką i braćmi ponownie zbiegł na Orkady. Sturlasson podaje, iż zginął podczas najazdu na Norwęgę w 999, zaś *Historia Norvegiæ* – że został zamordowany na dworze w Alrekstad (później Bergen) przez Erlinga Seneksa, w odwecie za gwałt, jakiego wraz z bratem Sigurdem (poniżej) dopuścił się na żonie Torkella Klypra.
- 8 SIGURD. Według *Heimskringli* siódmy syn Eryka I, zaś wedle *Historia Norvegiæ* trzeci syn królewski; zwany był WĘŻEM

(SLEVA). Na świat przyszedł zapewne ok. 945–50 i po śmierci ojca w 954 został zabrany przez matkę wraz z rodzeństwem na Orkady. Na przełomie wiosny i lata 955 synowie Krwawego Topora odplynęli z królową Gunhildą na dwór duński, gdzie uzyskali od Haralda Sinozębego nadania ziemskie. Wstępując na tron Norwegii w 960 lub 961, Harald II Szara Opończa powołał swych pozostałych przy życiu braci, czyli Ragnfreda, Erlinga, Gudröda oraz Sigurda, na współrządców. Snorri donosi, że Sigurd zginął z ręki Hersego Klypa, który mścił gwałt na swojej żonie, dokonany przez Sigurda i jego brata Gudröda. *Historia Norvegiæ* nadmienia z kolei, że został zabity w Voss przez chłopów pod przywództwem Wemunda Volubriota; owe wydarzenia datuje się na ok. 965.

Haakon I Dobry

PANUJE W LATACH
OK. 945–960 (961)

Ojciec: HARALD I PIĘKNOWŁOSY | s. 274

Matka: THORA MOSTERSTANG | s. 290

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. HARALDA I

*

Urodził się ok. 919, według *Heimskringli* tuż po zejściu jego matki na ląd z pokładu statku, którym płynęła na dwór króla Harald I w Hordalandzie, a wedle *Historia Norvegiæ* w rezydencji w Alrekstad (późniejsze Bergen). Zapewne w 925, celem uchronienia przed bratobójczymi walkami o tron, został wysłany przez ojca na dwór angielski, gdzie przyjął wiarę chrześcijańską. Na wieść o śmierci Harald (933 lub 934) i wstąpieniu na tron Eryka Krwawego Topora, w 934 lub 935 powrócił do ojczyzny i przy poparciu potężnego jarla Lade, Sigurda (który wedle Sturlassona był obecny przy narodzinach Haakona i nadał mu imię na cześć własnego ojca) został w Trøndelagu obwołany królem Norwegii. Zdaje się jednak, że rządy zdołał objąć dopiero po wygnaniu Eryka ok. 945, niemniej niektóre opracowania datują początek jego rządów już na ok. 936. Został śmiertelnie ranny podczas bitwy z synami obalonego Eryka Krwawego Topora pod Fitje (Fitjar), co miało miejsce w 960 lub 961. Zmarł wkrótce potem w swojej rezydencji w Alrekstad (późniejsze Bergen) i spoczął w kurhanie nieopodal dworu w Sæheim w Hordalandzie.

Nie wiadomo czy był żonaty, dochował się jedynej córki:

1 THORA. Wzmiankuje ją jedynie Snorri; jej losy nie są znane.

Harald II Szara Opończa

PANUJE W LATACH
960 (961)–965/970

Ojciec: ERYK I KRWAWEY TOPÓR | s. 291

Matka: GUNHILDA | s. 292

Rodzeństwo: BIOGR. ERYKA I

*

Na świat przyszedł zapewne ok. 935–40. Popularny w literaturze przydomek króla (GRÅFELL, dosłownie SZARY PŁASZCZ, OPOŃCZA) jest mu współczesny, uważa się jednak, że pierwotnie nie miał charakteru pseudonimu, a jedynie poprzez kontrast odnosił się do wyglądu zewnętrznego Haralda, opisywanego jako urodziwy mężczyzna. Snorri Sturlasson wyjaśnia go anegdotą, jak to król nabył ów szary płaszcz od dwóch Islandczyków z prowincji Hordaland, istnieje także hipoteza – najczęściej jednak odrzucana – że przydomek Haralda wziął się z handlu skórkami wiewiórczymi (*gråverk*), jakim miał się jakoby przez pewien czas zajmować. Wraz z matką i rodzeństwem towarzyszył wygnanemu ojcu, który po utracie tronu Norwegii (zapewne ok. 945) zbiegł na Orkady, a stamtąd przeniósł się na pogranicze anglo-szkockie i zajął tron Northumbrii (Yorku). Po śmierci Eryka I w 954 jego wygnana z Anglii rodzina, w tym Harald, przeniosła się na Orkady, a następnie (wiosna/lato 955) do Danii, gdzie synowie Krwawego Topora otrzymali od Haralda I Sinozębego nadania ziemskie. Idąc w ślady starszych braci, Gamle i Guttorma, Harald z pomocą duńską najechał Norwegię (960 lub 961), pokonał Haakona I pod Fitje (Fitjar) i został wspólny z czterema młodszymi braćmi, Ragnfredem, Erlingiem, Gudrødem i Sigurdem, osadzony na tronie; wobec silnej opozycji, tworzonej głównie przez zwolenników jarłów z Lade (sojuszników poległego Haakona I), władza Eirikssońów była jednak w dużej mierze zależna od wsparcia duńskiego. W 962 z rozkazu Haralda II zamordowano potężnego jarla Sigur-

da, przywódcę stronnictwa z Lade. Niebawem także z królem Danii doszło do nieporozumień i zerwania sojuszu. Harald Szara Opończa zginął w cieśninie Limfjord podczas bitwy morskiej z flotą Haralda Sinozębego lub też został zamordowany z jego rozkazu przez ludzi jarla Haakona Sigurdssona; wydarzenia te datuje się na lata 965–70. Po jego śmierci Norwegia dostała się we władanie jarla Haakona, oficjalnie regenta w imieniu króla Danii, a faktycznie sprawującego nieograniczone rządy w kraju. Wiadomo, że z nieznaną nałożnicą Harald II dochował się SYNA, którego imię i losy nie są znane.

Jarl Haakon
Sigurdsson

REGENT W LATACH
965/970–995

Ojciec: SIGURD HAAKONSSON

Był synem Haakona Grjotgardsona, jarla Lade (koło Trondheim), i bratem Asy Haakonsdatter, pierwszej żony Haralda Pięknwołosego. Po śmierci ojca ok. 917 został jarlem Lade. Pokonany przez Haralda, przyjął zwierzchnictwo królewskie. Wspierał najmłodszego syna Pięknwołosego, Haakona, który po wstąpieniu na tron (ok. 945) potwierdził jego władzę nad rejonem Trøndelagu. Z panującym od ok. 960 Haraldem II Szarą Opończą był jednak skłócony; zdradzony przez własnego brata Grjotgarda i zaskoczony przez wojska królewskie pod dowództwem księcia Erlinga (s. 295), został wraz ze swoimi ludźmi otoczony w dworze w Aglo (Oglo) i spalony żywcem. Działo się to ok. 962, jak się zakłada na podstawie badań XII-wiecznej *Sagi o Olafie Tryggvasonie*.

Matka: BERGLJOT THORESDATTER

Była ona wnuczką Haralda I Pięknwołosego, córką Thore (Ragnvaldssona) zwanego Milczącym, jarla Møre, oraz księżniczki norweskiej Aloh Aarbod (ZOB. BIOGR. HARALDA I, s. 279). Urodziła się po 891. Jej dalsze losy nie są znane.

*

Zwany MOCNYM (POTĘŻNYM, WIELKIM), urodził się ok. 937 lub zimą ok. 955, zapewne w rezydencji jarłów w Lade nieopodal obecnego Trondheim. W (ok.) 962 odziedziczył po ojcu tytuł jarla Lade, przejął także rolę przywódcy opozycji skierowanej przeciwko rządowi Haralda II Szarej Opończy i jego braci. W latach 965–70, sprzymierzony z królem duńskim Haraldem Sinozębym, doprowadził do śmierci Haralda II i wygnania jego koregentów. Od tego czasu zarządzał Norwegią z ramienia króla Danii, formalnie jako regent Sinozębego, faktycznie jednak posiadając nieograniczone

czoną władzę; *Historia Norvegiæ* podsumowuje zaistniałą sytuację w ten sposób, że jarl Haakon przywłaszczył sobie królewską władzę, rezygnując jedynie z królewskiego tytułu. Ok. 975 król Harald Sinozęby wymusił na przebywającym w Danii Haakonie przyjęcie chrztu, jednak po powrocie do Norwegii jarl pozostał wierny nordyckim bogom. Z latami coraz bardziej niepopularny z racji na swoje surowe, autorytarne rządy, został zamordowany w 995 w dworze w Lade przez podwładnego imieniem Kark.

Małżonka jarla Haakona:

Poślubiona zapewne ok. 965–70:

THORA SKAGADATTER (SKAGESDATTER)

Jej ojcem był Skage Skoptason, co wzmiankuje Snorri Sturlasson. Nie są znane żadne daty.

Dzieci jarla Haakona i Thory (1–4):

- 1 JARL SWEN HAAKONSSON | s. 310
- 2 HEMING. Wedle Snorriego młodszy syn jarla Haakona i jego żony. Wydaje się, że zmarł jeszcze przed ojcem.
- 3 BERGLJOT. Snorri wzmiankuje ją jako córkę Haakona i Thory, siostrę jarla Swena i (przyrodnią) siostrę jarla Eryka Haakonssonów. Po 1000 została wydana za EINARA ZWANEGO TAMBASKELFER (THAMBARSKELVER, TABASKIELFER), poległego w bitwie przeciw królowi Haraldowi III Surowemu w 1050 (pochowany w kościele św. Olafa w Nidaros, obecnym Trondheim), z którym miała dwoje dzieci. Bergljot Haakonsdatter przeżyła męża, zmarła zatem po 1050.
- 4 ? RAMVEIG. Jej mężem był THORGRIM HARDFRESSON.

Pozamałżeńskie dzieci jarla Haakona (1–5):

Z „dziewczyną niskiego pochodzenia”:

- 1 JARL ERYK HAAKONSSON | s. 310

Z nieznanymi kobietami:

- 2 SIGURD. Wzmiankowany ok. 986, kiedy pod Hjørungavaag u boku ojca i braci wziął udział w bitwie morskiej przeciwko jomswikingom; jego dalsze losy nie są znane, możliwie poległ podczas owego starcia.
- 3 ERLAND. Zginął w trakcie bitwy przeciwko Olafowi I Tryggvasonowi w 995 pod Sotræfning.

- 4 ERLING. Poległ ok. 986 w bitwie morskiej z jomswikingami pod Hjørungavaag.
- 5 RANGHILDA (INGEBORGA). Jej mężem został SKOPTI (SKOFTE, SKOPTI) SKAGASSON, syn Skaga Skoptasona (zabity przez swojego szwagra, jarla Eryka Haakonssona ok. 975), a po jego śmierci poślubiła niejakiego EILIVA i dochowała się z nim syna Orma, dowódcę wojsk jarla Haakona Sigurdssona (zm. ok. 1055); z poślubioną Sygrydą, córką Fina Arnessona, miał on syna oraz córkę Ragnę, matkę ORMA SVENSSONA (SZCZEGÓŁY ZOB. W BIOGR. MAGNUSA V). Dalsze dzieje Ragnhildy (Ingeborgi) nie są znane.

Olaf I Tryggvason

PANUJE W LATACH
995–1000 (999)

Ojciec: TRYGWE OLAFVSSON | BIOGR. HARALDA I, s. 281

Matka: ASTRYDA EIRIKSDATTER | s. 281

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA I

*

Na świat przyszedł jako pogrobowiec w 968 (być może 963) na Orkadach, gdzie wówczas przebywała jego wygnana z Norwegii matka. Przebywał przy jej boku, kiedy przedostała się do swego ojca, Eryka Bjordaskalle z Ofrestad („Oprustader”), a stamtąd do Szwecji. Podjęta przez Astrydę z pomocą szwedzką próba wprowadzenia Olafa na norweski tron zakończyła się jednak klęską. Podczas ucieczki została wraz synem pojmana przez estońskich piratów; sprzedano ich w niewolę na Ruś i tam Olaf, dzięki pośrednictwu brata matki, Sigurda, trafił dwór Włodzimierza Wielkiego. Uczestniczył w licznych eskapadach Waregów na ziemiach słowiańskich, podczas których okrył się sławą. Podczas jednego z wikingów (982–83) zatrzymał się na Wolinie i zdobył Jomsborg, którym zarządzał odtąd wspólnie z pierwszą małżonką, aż do jej przedwczesnej śmierci w 984–85. Dwukrotnie – w 991 i 994 – wspólnie z królem Danii Swenem I Widłobrodym najeżdżał Anglię, biorąc od pokonanego Ethelreda II ogromny okup; za swojej drugiej bytności na Wyspie, w 994 na Scilly (archipelag wysp na zachód od Kornwalii), przyjął chrzest w obrządku rzymskim z rąk św. Elfega z Canterbury. W roku następnym powrócił do Norwegii i po zabójstwie jarla Haakona w 995 został przez lud Trøndelagu wybrany królem. W 997 założył w Trøndelagu, nieopodal siedziby jarłów w Lade, miasto Nidaros (dziś Trondheim), przyszłą stolicę państwa, gdzie rozpoczął wznosić kompleks pałacowo-kościelny. Został ponownie ochrzczony przez biskupa bremeńskiego Adalaga, jednak podejmowane przez niego próby usta-

nowienia chrześcijaństwa religią państwową oraz wzmocnienia władzy królewskiej natrafiły na zdecydowany opór możnych (na czele z synami zabitego jarla Haakona Sigurdssona). Olaf poniósł śmierć 9 września 1000 (lub 999) pod Svolder na wodach cieśniny Sund podczas bitwy morskiej z połączonymi siłami szwedzko-duńskimi; wedle sag w trakcie bitwy król wpadł do morza i utonął. Ciała nigdy nie odnaleziono, stąd późniejsze liczne pogłoski, że widziano go żywego m.in. w Rzymie i w Jerozolimie.

Małżonki Olafa I:

1. Poślubiona w 982 lub 983 na Wolinie:

GYTHA (GEIRA)

Dawniej czyniono z niej córkę Burysława (Burisleifa), księcia lub króla słowiańskiego (obodryckiego lub pomorskiego), obecnie jednak podważa się jego historyczność. Możliwe, że jej pierwszym małżonkiem był nieznany bliżej książę (zm. ok. 981). Sturlasson pisze, że po zaślubinach z Olafem, który pomógł jej w odbiciu kilku stawiających opór grodów, w tym Jomsborga, wspólnie władali Wolinem. Zmarła po trzech latach małżeństwa w 984 lub 985. Nic nie wiadomo o jej potomstwie.

2. Poślubiona w 988 w Anglii:

GYTHA (OLAFSDATTER)

Była córką lub siostrą Olafa (Amlaiba, Ánláfa) zwanego Cuarán (Kvaran), króla Dublina i Yorku, wcześniej już zamężną (o małżonku nic nie wiadomo). Według Snorriego, po śmierci Cuarána (datowana na lata 978–80) zarządzała jego włościami i na tej podstawie można przyjąć, że przyszła na świat w latach 60. X w. Data jej śmierci nie jest znana, zakłada się, że nastąpiła po 988 (ślub z Olafem I) i przed ok. 995 (jego kolejne zaślubiny).

3. Poślubiona po 995 (ok. 997):

GUUDRUN SKEGGESDATTER

Była córką Skegge Asbjörnssona zwanego Żelaznym (Jern-Skegge), wyznawcy kultu nordyckich bogów, przywódcy zbuntowanych chłopów. Jej ślub z Olafem Trygwasonem był częścią umowy, zawartej przez króla z pogańskimi buntownikami w końcu lat 90. X w. Snorri Sturlasson przekazuje, że w noc poślubną pró-

bowiała zamordować króla, co rzecz jasna poskutkowało zerwaniem małżeństwa. Dalsze losy Gudrun nie są znane.

4. Poślubiona w 998 w Tønsbergu:

THYRA HARALDSDATTER

Była córką Haralda I Sinozębego, króla Danii (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1., gdzie ukazano jej losy), wdową po STYRBJÖRNIE MOCNYM (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.).

Dzieci Olafa I (1–2):

Syn z pierwszego małżeństwa:

- 1 TRYGWE. Urodził się na przełomie lat 80. i 90. X w. (w Anglii). W 1033 przybył do Norwegii, by jako potomek Haralda Pięknołosego upomnieć się o swoje prawa do tronu, poległ jednak w bitwie morskiej, stoczonej przeciwko flocie króla Swena Alfivasona pod Bokn w prowincji Rogaland.

Syn z czwartego małżeństwa:

- 2 HARALD. Według Snorriego żył zaledwie rok. Zakłada się, że urodził się w 999, a zatem zmarł w 999–1000.

*

Po śmierci Olafa I Norwegia uległa podziałowi pomiędzy wpływy szwedzkie i duńskie; w imieniu obcych władców zarządzali nią jarlowie Lade, synowie regenta Haakona Sigurdssona.

Jarlowie
Swen i Eryk
Haakonssonowie

REGENCI W LATACH
1000 (999)–1014 (1015)/1016

Jarl Swen Haakonsson

REGENT W LATACH

1000 (999)–1016

Ojciec: JARL HAAKON SIGURDSSON | s. 302

Matka: THYRA SKAGADATTER | s. 304

Rodzeństwo: BIOGR. JARLA HAAKONA

*

Młodszy przyrodni brat Eryka Haakonssona; urodził się najpóźniej ok. 970, skoro podczas bitwy pod Hjørungavaag, datowanej na ok. 986, dowodził już oddziałem 60 okrętów. We wczesnej młodości przyjął chrzest. Po śmierci ojca i objęciu tronu norweskiego przez Olafa I Tryggvasona (995) wraz z bratem uszedł z kraju – podążył do Szwecji, na dwór Olafa Skötkonunga, który oddał mu własną córkę za żonę, podczas gdy Eryk osiadł na dworze duńskim. Zawiązana niebawem koalicja szwedzko-duńska we wrześniu 1000 (999) pokonała pod Svolder flotę Olafa Tryggvasona. Norwegia uległa wówczas podziałowi na duńską i szwedzką strefę wpływów; pierwszą zarządzał Eryk jako regent króla Danii, a drugą – obejmującą połowę Trøndelagu, Møre z Romsdal oraz Ranrike – objął Swen w imieniu króla Szwecji. Po wyjeździe Eryka do Anglii (1014 lub 1015) dzielił rządy z bratankiem, Haakonem (ZOB. s. 318). 25 marca 1016 w bitwie morskiej pod Nesjar uległ flocie księcia Olafa Haraldssona (II Świętego) i salwował się ucieczką; zbiegł do Szwecji, gdzie niebawem zakończył życie, być może wskutek ran odniesionych w walce.

Małżonka Swena Haakonssona:

Poślubiona przypuszczalnie ok. 996:

HOLMFRYDA ERIKSDATTER

Wedle Snorriego Sturlassona była córką króla szwedzkiego Olafa Skötkonunga, jednak ze względów chronologicznych zakłada się, że była jego siostrą – córką Eryka Zwycięskiego i albo jego żony Sygrydy Storrådy, albo jednej z konkubin (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.). Jeśli była córką Sygrydy, na co wskazywać może imię jej starszej córki, mogła przyjść na świat ok. 980, lecz datę jej śmierci trudno określić.

Córki Swena i Holmfrydy (1–2):

- 1 SYGRYDA. Urodziła się przypuszczalnie ok. 996–1000. Skoro jej młodsza siostra wyszła za mąż prawdopodobnie w latach 20. XI w., założyć można, że Sygryda zawarła małżeństwo ok. 1015. Jej mężem został ASKEL (ASLAK) ERLINGSSON Z SOLE (zm. 1028), syn Erlinga Skjalgssona oraz księżniczki norweskiej Astrydy Tryggvesdatter, siostry Olafa I Tryggvesona (ZOB. BIOR. HARALDA I, s. 282). Znanych jest troje ich dzieci: syn SWEN ASKELSSON poślubił księżniczkę Ragnhildę, nieślubną córkę Swena II Estrysena (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.). Data śmierci Sygrydy nie została przekazana przez znane źródła.
- 2 GUNHILDA, żona ANUNDA JAKUBA (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.), a następnie Swena II Estrysena (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.).

Jarl Eryk Haakonsson

REGENT W LATACH

1000 (999)–1014 (1015)

Ojciec: JARL HAAKON SIGURDSSON | s. 302

Matka: NAŁOŹNICA NISKIEGO RODU | s. 304

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. JARLA HAAKONA

*

Starszy przyrodni brat Swena, pochodzący z nieprawego łoża. Urodził się ok. 963. W młodości przyjął wiarę chrześcijańską, jednak, w przeciwieństwie do królów z dynastii z Vestfold (Olafowie

I i II), nigdy nie próbował narzucić tej religii całemu państwu. Ok. 975 został z nominacji króla duńskiego Haralda Sinozębego (lub jego syna Swena Widłobrodego, będącego wówczas wicekrólem Viken), gubernatorem w prowincjach Vingulmark i Romerike. Ok. 986 uczestniczył obok z ojca i braci w bitwie z jomswikingami pod Hjørungavaag, gdzie zginął jego młodszy brat Erling. Po wstąpieniu na tron Olafa I Tryggvasona w 995 podążył prosić o wsparcie na dwór duński, podczas gdy Swen udał się do Szwecji do króla Olafa Skötkonunga; by przypieczętować sojusz zawarty z oboma królami, Eryk i Swen poślubili ich córki. W 1000 (lub 999) połączone siły szwedzko-duńskie najechały Norwegię i pokonały pod Svolder flotę Tryggvasona, który zginął w bitwie. Na mocy dokonanego wówczas podziału Norwegii Eryk otrzymał od Widłobrodego zdobycze duńskie (połowa Trøndelagu, Hålogaland, Namnland, Hordaland, Sogn, Rogaland, Agder, Oppland, Hedemark i Romerike) z tytułem regenta. W 1014 lub 1015 zarząd nad wymienionymi norweskimi prowincjami przekazał jedyne mu synowi, a sam pożegłował pod sztandarami księcia duńskiego Knuta do Anglii i uczestniczył u jego boku w podboju Wyspy. Po koronacji Knuta na króla Anglii w 1016 został przez niego desygnowany earlem Northumbrii – ważnej strategicznie marchii na pograniczu anglo-szkockim. Wedle angielskich źródeł (Wilhelm z Malmesbury, Henryk z Huntingdon) Eryk został w późniejszym czasie wygnany z Anglii i powrócił do Norwegii, wydaje się jednak, że do końca życia władał Northumbrią. Jego śmierć datuje się między rokiem 1023, kiedy po raz ostatni jest wzmiankowany w źródłach, a 1033, gdy Northumbrią włada już jego następca Siward.

Małżonka Eryka Haakonssona :

Poślubiona przypuszczalnie ok. 996:

GYTHA DUŃSKA

W literaturze przyjmuje się, że jej ojcem był Swen I Widłobrody, król Danii, a matką jedna z jego małżonek, Gunhilda lub Sygryda Storråda. O ile jednak ojcostwo urodzonego ok. 960 Swena jest jak najbardziej możliwe, to jednak pochodzenie Gythy z jednego z wymienionych mariaży króla wydaje się nieprawdopodobne ze

względów chronologicznych – pierwsze małżeństwo, z Gunhildą, zawarł Swen ok. 988–90 i ich córka, nawet urodzona ok. 988, nie mogła w 997–98 dać życia synowi, a na te właśnie lata datuje się narodziny Haakona Eirikssona. Być może matką duńskiej księżniczki była jedna z nałożnic Swena Widłobrodego, Aesa, co pozwoliłoby przesunąć jej narodziny na ok. 980, możliwe też, że Gytha nie była córką, tylko przyrodnią siostrą Swena, córką Haralda Sinozębego (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.). Dalsze losy Gythy nie są znane.

Syn Eryka i Gythy:

1 JARL HAAKON EIRIKSSON | s. 318

Pozamałżeński syn Eryka:

1 SWEN. O jego matce, jak i o nim samym, brak informacji.

Olaf II Święty

PANUJE W LATACH
1016–1028

Ojciec: HARALD GRENSKE | BIOGR. HARALDA I, s. 283

Matka: ASTA GUDBRANDSDATTER | s. 283

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA I

*

Urodził się ok. 995, zapewne jako pogrobowiec. Przydomek przyłnął do niego wkrótce po śmierci, na długo przed formalną kanonizacją. Wychowywał się na dworze ojczyma, Sigurda Syra, króla Ringerike (s. 285). W młodości brał udział w licznych wikingach na kraje nadbałtyckie oraz Anglię; w 1011 zdobył Canterbury. Uważa się, że zimą 1014/15 w Rouen, podczas pobytu na dworze księcia normandzkiego Ryszarda II, przyjął chrzest łaciński. 25 marca 1016 pokonał pod Nesjar flotę regentów Norwegii – Swena Haakonssona (POPZEDNI BIOGR.) i jego bratanka Hakona Eirikssona (KOLEJNY BIOGR.) – co pozwoliło mu w krótkim czasie opanować większą część kraju. W 1019 uzyskał od króla Szwecji Olafa Skötkonunga ziemie norweskie, będące pod panowaniem szwedzkim od 1000 (999), w tym połowę Trøndelagu; pakt między władcami został potwierdzony małżeństwem króla Norwegii z księżniczką szwedzką. Tradycyjnie przypisuje się Olafowi II ukończenie rozpoczętej przez Olafa I chrystianizacji Norwegii, jednak wielu współczesnych badaczy norweskich odrzuca ów pogląd, twierdząc, że rola króla w procesie chrystianizacji ograniczyła się do prób wprowadzenia religii rzymskiej głównie w większych miastach i to jedynie w niektórych regionach kraju. Podobnie ma się rzecz z uchwaleniem norweskiego prawa kościelnego, co nastąpić miało w 1024 z inicjatywy króla, a w istocie zostało mu przypisane później, na fali legendy. W 1028 pod Helgną poniósł klęskę w bitwie z flotą króla Danii i Anglii Knuta Wielkiego, po czym zbiegł na Ruś, na dwór Jarosława Mądrego.

Latem 1030 wylądował w Norwegii z zamiarem odzyskania tronu, jednak 29 lipca tego roku pod Stiklestad (Stiklastadir) uległ przeważającym siłom Knuta i poniósł śmierć w boju. Wkrótce postać króla otoczył powszechny kult i 3 sierpnia 1031 został ogłoszony błogosławionym przez biskupa Grimketela, a jego szczątki przeniesiono uroczystie do kościoła św. Klemensa w Nidaros. W późniejszym czasie powszechnie uznano go za świętego i patrona Norwegii, a jego relikwie umieszczono w Nidaros, lecz formalny proces kanonizacyjny dobiegł końca dopiero w 1888.

Małżonka Olafa II:

Poślubiona w lutym 1019 w Sarpsborgu:

ASTRYDA (ASTRID) OLOFSDOTTER

Była córką Olafa Skötkonunga, króla Szwecji z dynastii Ynglingów (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.), oraz jego nałożnicy Edli, córki jarla z Winlandii. Urodziła się ona przypuszczalnie w pierwszych latach XI w., jednak data śmierci królowej nie jest znana.

Córka Olafa II i Astrydy:

1 ULFHILDA. Urodziła się zapewne ok. 1020, a w listopadzie 1042 poślubiła ORDULFA (OTTONA), KSIĘCIA SAKSONII od 1059 (ur. ok. 1020, zm. 28.03.1072), syna Bernarda II, księcia saskiego z dynastii Billungów, i jego żony Eiliki, córki Henryka ze Schweinfurtu, margrabiego Nordgau; owocem tego mariażu był syn. Ulfhilda zmarła 24 maja 1071 i spoczęła zapewne w kościele św. Michała w Lüneburgu, gdzie pochowano później jej małżonka. Owdowiały Ordulf ożenił się następnie z Gertrudą, córką Konrada, hrabiego Haldensleben (Marchii Północnej), z którą również dochował się syna.

Pozamałżeński syn Olafa II:

Z ELVHILDĄ (ALVHILDA), zapewne angielską szlachcianką, wprowadzoną do Norwegii jako branka. Zmarła po październiku 1047.

1 MAGNUS I DOBRY | s. 323

*

Pokonawszy Olafa II, Knut Wielki przybrał tytuł króla Norwegii (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.) i osadził tam jako regenta własnego siostrzeńca, jarla Haakona Eirikssona.

Jarl Haakon Eiriksson

REGENT W LATACH
1014 (1015)–1016
1028–1029 (1030)

Ojciec: JARL ERYK HAAKONSSON | BIOGR. JARLÓW SWENA I ERYKA
HAAKONSSONÓW, s. 312

Matka: GYTHA DUŃSKA | s. 313

Rodzeństwo: BIOGR. JARLÓW SWENA I ERYKA

*

Urodził się rok po ślubie rodziców, w 997 lub 998. W 1014 (1015) ojciec przekazał mu norweskie prowincje, którymi dotąd zarządzał z ramienia króla Danii: połowę Trøndelagu, Hålogaland, Nammladen, Hordaland, Sogn, Rogaland, Agder, Oppland, Hedemark oraz Romerike. Po klęsce jarla Swena Haakonssona w bitwie morskiej pod Nesjar (25.03.1016) ród z Lade utracił wpływy i Haakon wraz ze stryjem musieli uciekać z Norwegii; Haakon opuścił kraj na przełomie 1016 i 1017, po czym pożegłował do Anglii, gdzie jego ojciec z nadania króla Knuta władał od 1014 lub 1015 Northumbrią. Zwycięstwo floty duńskiej pod Helgną w 1028 pozwoliło Knutowi, władającemu już Anglią i Danią, zająć również Norwegię. Wzorem poprzedników, król duński wyznaczył regentem potomka rodu z Lade – był nim Haakon Eiriksson. Regent utonął w drodze powrotnej z Anglii do Norwegii w końcu 1029 lub z początkiem 1030 w zatoce Pentland pomiędzy Orkadami i Szkocją. Na nim wygasł po mieczu ród jarłów z Lade.

Małżonka jarla Haakona Eirikssona:

Poślubiona ok. 1029:

GUNHILDA

„Siostrzenica króla [Danii] Knuta [I Wielkiego]”, jak określają ją źródła, była córką księżniczki duńskiej Thyry, córki Haralda I Sinozębego, zaś za jej ojca przez długi czas uważano Burysława (Burisleifa), księcia (króla) słowiańskiego lub pomorskiego, któ-

rego historyczność jest jednak obecnie podważana (ZOB. KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.). Urodziła się przypuszczalnie w latach 995–98. Owdowiawszy po śmierci Haakona, w 1031 wyszła powtórnie za mąż za HARALDA THORKILSENA, JARLA DUŃSKIEGO (ur. po 1017, zamordowany w 1043), syna możnego Thorkella zwanego Wysokim, eldormana East Anglii i pod nieobecność króla Knuta (1019–21) duńskiego regenta Anglii, oraz jego żony Edgthy, wdowy po Edryku, eldormanie Mercji. Mieli dwóch synów, wraz z którymi Gunhilda została w 1045 wygnana z Anglii przez zwolenników Edwarda Wyznawcy. Wedle *Kroniki anglosaskiej* osiadła w Brugii, a później przeniosła się do Danii. Dalsze jej losy nie są znane. Córka:

- 1 BOTYLDA (BODIL). Jest wzmiankowana przez *Knýtlingę*, wedle której poślubiła ULFA, JARLA W DANII, i miała z nim syna THURGOTA ULFSENA ZWANEGO FAGRSKINNA, dowódcę przybocznych oddziałów króla Danii Swena I; pojął on za żonę Thorgunnę, córkę Vagna Ågesena; ich córka BOTYLDA THURGOTSDATTER poślubiła ERYKA I ZAWSZE DOBREGO (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.), a syn najstarszego syna – ASSER THORKILSSON (zm. 1137) – w 1104 został pierwszym arcybiskupem Lund. Data śmierci Botyldy Haakonsdatter nie jest znana.

*

Po niespodziewanej śmierci regenta, wszechwładny Knut Wielki osadził na norweskim tronie własnego nieślubnego syna.

Swen Alfivasson

PANUJE W LATACH
1030–1035

Ojciec: KNUT I WIELKI | KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.

*

Według różnych opracowań urodził się ok. 1015 w Danii lub ok. 1016 w Anglii. Matronimik, którym go określano miast używanego zazwyczaj patronimiku, wskazywał na wątpliwe ojcostwo króla Knuta – zarówno Swen jak i jego brat Harold Zajęcza Stopa uchodzili powszechnie za podrzutki, podsunięte królowi przez jakoby bezdzietną Elgivę z Northampton. Wedle *Chronicon ex chronicis* Swen został zaprezentowany królowi jako jego własny syn, będąc w istocie „nowonarodzonym dzieckiem księdza”, Knut jednak uznał go za własnego potomka. Po śmierci jarła Hakona Eirikssona w 1030 ojciec wysłał go pod opieką matki do Norwegii, by zasiadł na tutejszym tronie. Rządy Swena i Elgivy obalił w 1035 książę Magnus Olavsson, który po śmierci Knuta Wielkiego został przez norweskich możnych obwołany królem. Swen uszedł do Danii, gdzie zmarł zimą 1036. Nie wiadomo, czy się ożenił i pozostawił potomstwo.

Magnus I Dobry

PANUJE W LATACH
1035–1047

Ojciec: OLAF II ŚWIĘTY | s. 315

Matka: NAŁOŻNICA ELVHILDA | s. 317

Siostra przyrodnia: BIOGR. OLAFI II

*

Zwany DOBRYM oraz SZLACHETNYM, prawdopodobnie przyszedł na świat wiosną 1024. Po detronizacji ojca (1028) zbiegł wraz z nim na Ruś. Powrócił w 1035 na wezwanie norweskich możnych i po wygnaniu Swena Alfvassona objął tron Norwegii (w różnych opracowaniach jako pojawia się jako MAGNUS I lub II). Na mocy zawartych z królem duńskim i angielskim Hardeknutem wzajemnych umów o dziedziczenie zasiadł po jego bezpotomnym zgonie na tronie Danii (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.). Wobec braku męskiego potomka w 1045 ustanowił koregentem Haralda Sigurdssona, praprawnuka Haralda I Pięknowłosego. Zmarł 25 października 1047 na Zelandii podczas jednej z ekspedycji przeciwko pretendentowi do duńskiego tronu, Swenowi Estrysdzenowi (późniejszy Swen II, król Danii). Został pochowany obok ojca w kościele św. Klemensa w Nidaros.

Pozamałżeńska córka Magnusa I:

Z nieznaną nałożnicą:

1 RAGNHILDA. Urodziła się zapewne ok. 1045, a ok. 1062 poślubiła HAAKONA IVARSSONA, JARLA NORWESKIEGO (zm. w Szwecji po 1065), syna jarla Ivara Białego. Mieli dwie córki, starszą była:

A SUNNIVA HAAKONSDATTER, matka JARLA HAAKONA SUNNIVASSONA, ojca ERYKA III JAGNIĘ | KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.

Data śmierci Ragnhildy Magnusdatter nie jest znana.

Harald III Surowy

PANUJE W LATACH
1047–1066

Ojciec: SIGURD SYR | BIOGR. HARALDA I, s. 285

Matka: ASTA GUDBRANDSDATTER | s. 285

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA I

*

Urodził się w 1015. Przydomek HARDRÁDE, pod jakim pojawia się późniejszych w źródłach, był być może używany już za życia króla; tłumaczy się go jako SUROWY, TWARDY, BEZWGLĘDNY. Piszący w drugiej połowie XI w. kronikarz Adam z Bremy zwał go PIORUNEM PÓLNOCY. U boku przyrodniego brata, króla Olafa II, uczestniczył 29 lipca 1030 w bitwie z Duńczykami pod Stiklestad (Stiklastadir), a po klęsce i śmierci brata zbiegł na dwór wielkiego księcia kijowskiego Jarosława Mądrego. Zapewne w 1034 przeniósł się wraz z oddziałem swoich wojów do Bizancjum i najął się do cesarskiej armii. W 1042 otrzymał od cesarza Michała V nominację na dowódcę przybocznej gwardii cesarskiej, tzw. gwardii wareskiej (Waregami zwano na Rusi wikingów z północy), już jednak wiosną tego roku uczestniczył w zamachu stanu i osadzeniu na tronie Konstantyna IX Monomacha. Prózniony z nowym cesarzem, niebawem opuścił Bizancjum i po krótkim pobycie na Rusi (1043–45) powrócił do Skandynawii. Król Magnus I Dobry, bratanek Haralda, nie posiadający męskiego potomstwa, wyznaczył go w 1045 swoim koregentem. Po śmierci Magnusa jesienią 1047 objął samodzielne rządy w Norwegii. Mając za cel wskrzeszenie imperium Knuta Wielkiego, podejmował rozliczne próby zajęcia Danii oraz Anglii. W Norwegii starał się umocnić władzę królewską, ograniczał wpływy możnowładztwa, opowiadającego się za kultem starych bogów, wspierał rozbudowę istniejących miast i wznosił nowe (m.in. Oslo, założone w 1048). Po śmierci Edwarda Wyznawcy, powołując się na układ o wzajemnym dzie-

dziczeniu, zawarty przez króla Danii i Anglii Hardeknuta i Magnusa I Dobrego, najechał Anglię z zamiarem zajęcia tronu, lecz 25 września 1066 pod Stamford Bridge został pokonany przez Harolda II Godwinsona i zginął wraz z większością swojej armii – ową bitwę uznaje się za koniec wikingów w historii Brytanii (niemniej wyprawy były nadal podejmowane, m.in. przez wnuka Haralda, Magnusa III Bosego). Odnalezione po bitwie ciało króla zostało przez jego syna Olafa odwiezione do Norwegii i złożone we wznoszonym wówczas kościele NMP w Nidaros.

Małżonka Haralda III:

Poślubiona 1044 lub 1045 podczas jego pobytu na Rusi:

ELŻBIETA (ELLISIF) JAROSŁAWOWNA

Ellisif zwano ją źródłach skandynawskich. Była córką Jarosława I zwanego Mądrym, wielkiego księcia kijowskiego z dynastii Rurikowiczów, i jego żony Ingegerdy, córki Olafa Skötkonunga, króla Szwecji (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.). Urodziła się zapewne ok. 1025–30. Wiadomo, że przeżyła męża, zatem zmarła po wrześniu 1066, jednak poślubienie przez nią później nieustalonego króla szwedzkiego lub też króla Danii Swena II Estridsena – o czym donosi Adam z Bremy – nie jest potwierdzone przez żadne znane dziś źródła.

Córki Haralda III i Elżbiety (1–2):

- 1 MARIA. Na świat przyszła przypuszczalnie ok. 1046; na obecny stan badań jest pierwszą Norweżką noszącą imię Matki Boskiej. Z początkiem 1066 została zaręczona z EYSTEINEM ORRE, możliwym z Giske, którego rodzicami byli Thorberg Arnesson z Giske i jego żona Ragnhilda, córka Erlinga Skjalgssona oraz Astrydy Tryggvesdatter, rodzonej siostry Olafa I Tryggvasona (ZOB. BIOGR. HARALDA I, s. 282). W 1066 podążyła do Anglii u boku ojca i narzeczonego, którzy dla bezpieczeństwa pozostawili ją na Orkadach. Zmarła tam, wedle Snorriego Sturlasona w ten sam dzień, w którym pod Stamford Bridge padł król Harald III wraz z Eysteinem i całym kwiatem norweskiego rycerstwa.
- 2 INGEGERDA, żona OLAF I GŁODA (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.), oraz FILIPA HALSTENSSONA (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.).

Pozamałżeńscy synowie Haralda III (A–B):

Z THORĄ THORBERGSDATTER (ur. ok. 1020–25, zm. po 1066), córką Thorberga Arnessona, rodzoną siostrą Eysteina Orre, narzeczonego księżniczki norweskiej Marii (s. 327); być może ok. 1048 król poślubił ją, popełniając tym samym bigamię:

1 MAGNUS II HARALDSSON | s. 329

2 OLAF III SPOKOJNY | s. 331

Magnus II
Haraldsson

PANUJE W LATACH
1066–1069

Ojciec: HARALD III SUROWY | s. 325

Matka: THORA THORBERGSDATTER | s. 327

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA III

*

Urodził się ok. 1045–50. Wyjeżdżając do Anglii w 1066 ojciec ustanowił go regentem. Na wieść o śmierci Haralda III 25 września 1066 został obwołany królem i sprawował samodzielne rządy do 1067, gdy jego brat Olaf powrócił z Anglii, prowadząc niedobitki armii oraz zwłoki ojca. Na mocy dokonanego wówczas podziału Norwegii Magnusowi przypadła w udziale północna i zachodnia część kraju z Trøndelagiem. Zmarł 28 kwietnia 1069 w Nidaros (obecne Trondheim), wedle Snorriego wskutek spożycia trujących grzybów – przypuszcza się, że przyczyną śmierci króla mogło być zatrucie sporyszem. Został pochowany u boku ojca w kościele pw. NMP w Nidaros.

Bezzenny, pozostawił pozamałżeńskiego syna:

1 HAAKON MAGNUSSON | s. 334

Olaf III Spokojny

PANUJE W LATACH
1067–1093

Ojciec: HARALD III SUROWY | s. 325

Matka: THORA THORBERGSDATTER | s. 327

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA III

*

Wedle *Morkinskinny* był młodszym bratem Magnusa, stąd przypuszczenia, że na świat przyszedł ok. 1050. Przydomek Olafa (norw. KYRRE), jest mu współczesny i tłumaczy się go jako: SPOKOJNY (POKOJOWY), ŁAGODNY, CICHY. W 1066 uczestniczył u boku ojca w wyprawie na Anglię i przeżył pogrom norweskiej armii pod Stamford Bridge 25 września. Wiosną 1067, spędziwszy zimę na Orkadach, powrócił do ojczyzny, wiodąc niedobitki armii Hardrådy oraz jego ciało. Od powrotu współwładzał ze starszym bratem Magnusem II: zgodnie z podziałem królestwa jego domenę stanowiła wschodnia część kraju. Po śmierci brata w 1069 objął niepodzielne rządy nad całą Norwegią. Był pierwszym władcą norweskim, o którym wiadomo, że posiadał umiejętność czytania i pisania. Zmarł 22 września 1093, wedle Snorriego Sturlassona na skutek choroby, której nabawił się podczas pobytu w swojej rezydencji w Håkeby na pograniczu norwesko-szwedzkim. Ciało króla przewieziono do Nidaros (Trondheim) i złożono we wznoszonym z jego inicjatywy kościele Chrystusa Pana (Kristkirke), późniejszej katedrze.

Małżonka Olafa III:

Poślubiona ok. 1170:

INGERYDA (INGRYDA) SVENSDATTER

Należała do grona nieślubnego potomstwa Swena II Estrydsena (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.). Zgodnie z niepotwierdzoną źródłami tradycją przeżyła Olafa, z którym nie miała dzieci, a po jego

śmierci w 1093 przeniosła się do królestwa Sogn, poślubiła niejakiego Swena Brynjulfssona i miała z nim córkę Hallkatłę.

Pozamałżeńskie dzieci Olafa III (1–2):

Z THORĄ JONSDATTER (ARNISDATTER), wedle Snorriego Sturlassona córką niejakiego Jana (Jona), zaś według *Morkinskinny* córką nieznanego bliżej Árni Iági:

1 MAGNUS III BOSY | s. 336

2 ? SKJALDVOR. Poślubiła SIGURDA HRANASONA i miała z nim syna. Według *Morkinskinny* była siostrą Magnusa III; uważa się, że przyrodną – córką Thory z innego związku, jako że jej syn MIKOŁAJ SKJALDVARSON, wysuwany jako kandydat do tronu Norwegii po śmierci króla Inge I w 1161, odmówił przyjęcia korony tłumacząc, iż „królem ten powinien być wybrany, który pochodzi z królewskiej rasy” (Sturlasson).

*

Po śmierci Olafa III władzą nad Norwegią podzielili się jego syn oraz bratanek.

Haakon
Magnusson

PANUJE W LATACH
1093–1095

Ojciec: MAGNUS II HARALDSSON | s. 329

Matka: NIEZNANA NAŁOŻNICA

*

Urodził się na krótko przed lub wkrótce po śmierci ojca w 1069. Zwany był TORESFOSTRE, gdyż jego przybranym ojcem i wychowawcą był Tore ze Steig w Gudbrandsdal. Po śmierci Olafa III we wrześniu 1093 w Nidaros (Trondheim) został wybrany królem Norwegii, a właściwie jej części północnej z Trøndelagiem i Opplandem, natomiast w Viken królem obwołano jego brata stryjecznego Magnusa Olavssona (III Bosego), syna Olafa III. Wedle Snorriego Sturlassona Haakon Magnusson zginął podczas polowania na pardwy, mając ukończone 25 lat, a zatem w (ok.) 1095. Nie pozostawił potomstwa, nie wiadomo także czy był żonaty. Spoczął w kościele Chrystusa Pana (Kristkirke) w Nidaros, od 1152 pełniącego funkcję katedry (obecnie katedra Nidaros w Trondheim). Rządy w całym kraju sprawował odtąd Magnus III.

Magnus III Bosy

PANUJE W LATACH
1095–1103

Ojciec: OLAF III SPOKOJNY | s. 331

Matka: THORA JONSDATTER (ARNISDATTER) | s. 333

*

Jego przydomek nawiązuje do incydentu, którego przebieg przytacza Saxo Gramatyk w *Gesta Danorum* (XIII w.); a mianowicie gdy Magnus wojował w Hallandzie, pewnego razu został zaskoczony we własnym obozie przez Duńczyków i musiał salwować się ucieczką boso. Urodził się w 1073. Po śmierci ojca we wrześniu 1093 został wybrany królem Viken, zaś bezpotomna śmierć Haakona Magnussona w (ok.) 1095 uczyniła go władcą całej Norwegii. Podejmował wyprawy na Danię (w latach 1095–96 opanował Halland) i Szwecję (w 1097 zdobył większą część Götalandu). W 1098 wyprawił się do Brytanii i w ciągu roku zdołał zająć Orkady, Hebrydy i wyspę Man, a w 1099 przybrał tytuł króla Wysp. W tym samym roku powrócił do Skandynawii; zawarty w 1101 w Kungahälla pokój z królem Danii Erykiem I i królem Szwecji Inge I zmusił go do rezygnacji ze zdobytych wcześniej duńskich oraz szwedzkich prowincji. W 1102 najechał Irlandię i zdobył Dublin oraz Ulster. Poległ w bitwie z Irlandczykami, która rozegrała się 24 sierpnia 1103 w prowincji Ulster (Ulaid), być może w pobliżu obecnego Downpatrick lub Portrush. *Kroniki Wyspy Man* podają, że został pochowany w kościele św. Patryka w Down.

Małżonka Magnusa III:

Poślubiona w 1101:

MAŁGORZATA INGESDOTTER, FREDKULLA

Jej przydomek oznacza „niosącą pokój dziewicę”, była ona córką króla Inge I Starszego (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.) i urodziła się zapewne ok. 1085–90. Po przedwczesnej śmierci Magnusa, z któ-

rym nie dochowała się dzieci, ok. 1105 została żoną NIELSA STAREGO (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.). Zmarła 4 listopada ok. 1130 i została pochowana w katedrze w Roskilde.

Dzieci pozamałżeńskie Magnusa III (1–8):

Z kobietą „niskiego rodu”:

1 EYSTEIN I MAGNUSSON | s. 340

Z nieznaną kobietą:

2 RAGNHILDA, żona księcia duńskiego HARALDA KESJI (ZOB. BIOGR. ERYKA I ZAWSZE DOBREGO, KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.).

Z nieznaną THORĄ (wzmiankowana przez Snorriego):

3 SIGURD I KRZYŻOWIEC | s. 343

Z SYGRYDĄ SAXESDATTER, której ojcem był Saxe z Vik „szacowny mąż z Trondheim”:

4 OLAF MAGNUSSON | s. 346

5 KARE. Według *Morkinskinny* Sygryda Saxesdatter była oprócz Olafa Magnussona matką Kare (Kári), zwanego BRATEM KRÓLA, nie jest jednak pewne, czy ów Kare był synem Magnusa III, czy raczej pochodził z innego związku Sygrydy Saxesdatter. O ile mi wiadomo, ani Kare, ani żaden z jego potomków nie zgłaszał pretensji do norweskiego tronu podczas wojny domowej między potomkami Magnusa III, co przemawiałoby za ich niekrólewskim pochodzeniem, ponadto jego przydomek niejednokrotnie nadawano przyrodnim braciom norweskich monarchów.

Żoną Kare została BORGHILDA DAGSDATTER, córka Daga Eilifsona.

Synowie Kare i Borghildy (A–B):

A SIGURD z AUSTRAT. Snorri Sturlasson opisuje go w *Heimskringli* jako syna Kare Brata Króla i brata Daga (zob. poniżej), dalej zaś wzmiankuje jego trzech synów:

I JON z AUSTRAT, który pojął za żonę SYGRYDĘ, zwaną przez Sturlassona „siostrą króla Inge i księcia Skule.

II THORSTEIN.

III ANDERS zwany GŁUCHYM.

B DAG. Wzmiankowany przez Snorriego jako syn Kare Brata Króla.

Z nieznaną kobietą:

6 THORA. Poślubiła LOFTA SÁMUNDSSONA z ODDE, Islandczyka, w późniejszym czasie księdza, syna Sámunda Sigfussona Frode. Dochowali się syna JANA (JONA) LOFTSONA (LOPTSONA) (ur. ok. 1124, zm. 1197),

mentora cytowanego tu często islandzkiego sagamandra i dziejopisa Snorriego Sturlassona, autora *Heimskringli*. Thora Magnussdatter zmarła w 1175.

Z nieznaną Irlandką:

7 ? HARALD IV GILLE | s. 351

Z THORĄ SAXESDATTER, siostrą Sygrydy, innej nałożnicy królewskiej (zob. s. 330):

8 ? SIGURD ZŁY DIAKON | s. 355

Eystein I
Magnusson

PANUJE W LATACH
1103–1122 (1123)

Ojciec: MAGNUS III BOSY | s. 336

Matka: NAŁOŻNICA „NISKIEGO RODU”

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. MAGNUSA III

*

Urodził się w 1088 lub 1089. Według *Morkinskinny* starszy od niego był Sigurd I. Po śmierci ojca w sierpniu 1103 wraz z braćmi Sigurdem i Olafem objął władzę w Norwegii. Zgodnie z podziałem kraju, dokonanym przez Eysteina i Sigurda (współrządy kilkuletniego Olafa miały z początku charakter nominalny), władza pierwszego z nich rozciągała się na północną część Norwegii. Pod nieobecność Sigurda I, który w latach 1107–11 przebywał na krucjacie, Eystein sprawował niepodzielne rządy w całym państwie. Według *Heimskringli* podczas uczty w Hustad (prowincja Romsdal) został „ogarnięty przez chorobę, która niebawem doprowadziła go do śmierci”; zmarł 29 sierpnia 1122 (1123). Spoczął w kościele Chrystusa Pana (Kristkirke) w Nidaros, od 1152 katedrze. Małżonka Eysteina I:

Poślubiona przypuszczalnie ok. 1100:

INGEBORGA GUTTORMSDATTER

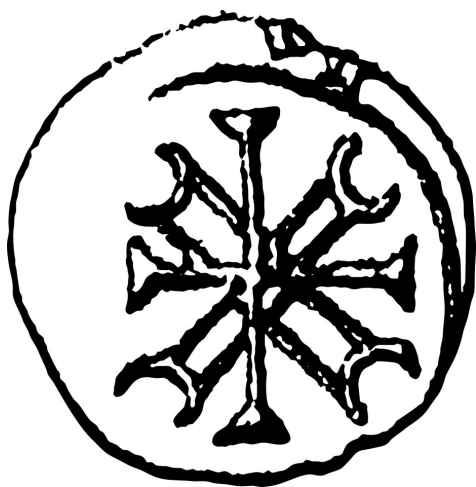
Była córką Guttorma Toressona ze Steig w Gudbrandsdal, poprzez swoją praprababkę Isrid Gudbrandsdatter – siostrę Asty, matki króla Haralda III Surowego – daleką krewną Eysteina. Nie są znane żadne daty z jej życia. Między XI a XIII w. była obok Ragny Nikolasdatter (małżonki Eysteina II), jedyną królową Norwegii nie wywodzącą się z zagranicznych domów panujących.

Dzieci Eysteina I i Ingeborgi (1–2):

- 1 GUTTORM. Wzmiankowany przez *Morkinskinny* jako syn Eysteina i królowej Ingeborgi, najpewniej zmarł w młodości.

- 2 MARIA. Nie są znane żadne daty. Jej mężem został GUDBRAND SKAFHOGSSON (SKAFHAUGSSON) (poległ przy boku króla Inge I pod Oslo 4.02.1161), z którym miała syna:
  - A OLAF zwany UGJÄVE (ULYKKE). W 1166 lub 1167 w Opplandzie część możnych obwołała go królem Norwegii, lecz w 1168 pod Stanger został pokonany przez jarla Erlinga Ormssona Krzywego (Skakke), ojca króla Magnusa V, po czym zbiegł do Danii. Zmarł w 1173 w Aarhus lub w Aalborgu.

Sigurd I
Krzyżowiec

PANUJE W LATACH
1103–1130

Ojciec: MAGNUS III BOSY | s. 336

Matka: NAŁOŻNICA THORA | s. 338

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. MAGNUSA III

*

Urodził się przypuszczalnie ok. 1089–90, niemniej wedle *Morkin-skinny* był starszy od Eysteina I. Towarzyszył ojcu podczas jego wyprawy na Wyspy Brytyjskie i w 1098 został przez niego ustanowiony władcą (królem) Orkadów w miejsce jarłów Pawła (Paula) i Erlenda Thorfinnssonów. Na wieść o śmierci ojca (24.08.1103) mianował jarla Haakona Paulssona regentem na Orkadach, sam zaś powrócił do Norwegii i wspólnie z braćmi Eysteinem i Olafem wstąpił na tron. Według ustalonego wówczas podziału, pod rządami Sigurda znalazła się południowa część królestwa. W 1105 utracił Orkady, gdzie faktyczne rządy objął jarl Haakon Paulsson. W 1107 podążył do Ziemi Świętej (stąd przydomek, norw. JORSALFARE), władzę w swojej domenie powierzając Eysteinowi. Po powrocie do Norwegii w lipcu 1111 przejął od niego, zresztą nie bez trudności, kontrolę nad południową częścią królestwa. Śmierć Eysteina I 1122 lub 1123 uczyniła go jedynowładcą. W 1129 uznał przybyłego do Norwegii Haralda Gille za swojego przyrodniego brata, pod warunkiem jednak, że ten nie będzie zgłaszał pretensji do tronu za życia Sigurda oraz jego syna Magnusa. Zmarł rok później w Oslo, według Snorriego „w nocy przed świętem Maryjnym”, nie jest jednak jasne, czy chodzi o święto Zwiastowania (25.03), Wniebowzięcia (15.08) czy Narodzin (8.09), a może o inną uroczystość, na co zwrócił uwagę Dariusz Dąbrowski. Ciało króla spoczęło w kościele św. Halwarda w Oslo.

Naręczona (dawniej uważana z żoną) Sigurda I:

BIADMUNIA (BLATHMIN) Z MUNSTER

Jej ojcem był Muirchertacha II, arcykról (nadkról) Irlandii. Urodziła się zapewne ok. 1194–97. Zawarte w 1102 na Orkadach zrzętkowiny z Sigurdem zostały rok później zerwane przez księcia, który wyjechał do Norwegii, by objąć tamtejszy tron. Dalsze losy Biadmunii nie są znane.

Małżonki Sigurda I:

1. Poślubiona między latem 1111 a 1115:

MALMFRYDA MŚCISŁAWOWNA

Była córką Mścisława I Haralda Władymirowicza, wielkiego księcia kijowskiego z dynastii Rurykowiczów, i jego pierwszej żony Krystyny, córki Inge I Starszego, króla Szwecji (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.). Urodziła się w latach 1095–1102. Sigurd oddał ją na przełomie 1126/27 lub w 1128. Drugim mężem Malmfrydy został ERYK II PAMIĘTNY (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.). Zmarła ona w bliżej nieokreślonym czasie po 6 stycznia 1135.

2. Poślubiona zapewne w 1128:

CECYLIA

Według Snorriego Sturlassona była córką „wielkiego człowieka”, nie znamy jednak szczegółów jej filiacji; źródła nie przekazały także żadnych dat z jej życia. Małżeństwo pozostało bezdzietne.

Córka Sigurda I i Malmfrydy:

1 KRYSTYNA, matka MAGNUSA V ERLINGSSONA | s. 372

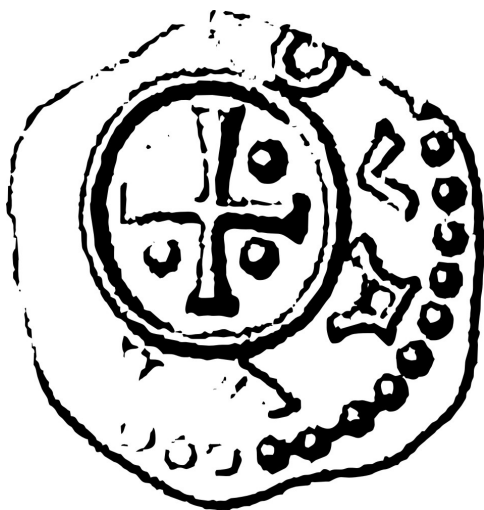
Pozamałżeński syn Sigurda I:

Z BORGHILDĄ OLAVSDATTER, córką Olafa, wolnego chłopca (bonde) z Dal, która była wcześniej nałożnicą Eysteina I

1 MAGNUS IV ŚLEPY | s. 347

*

Po śmierci Sigurda I, wbrew poczynionym wcześniej ustaleniom, Norwegia została podzielona między jego syna Magnusa IV oraz przyrodniego brata Haralda IV Gille. Tak zaczęła się trwająca ponad wiek wojna domowa, nosząca w norweskiej historii miano BORGERKRIGSTIDA.

Olaf Magnusson

PANUJE W LATACH
1103–1115

Ojciec: MAGNUS III BOSY | s. 336

Matka: SYGRYDA SAXEDATTER | s. 338

Rodzeństwo: BIOGR. MAGNUSA III

*

Według *Heimskringli* był znacznie młodszy od swoich przyrodnich braci, Eysteina i Sigurda; przyjmuje się, że przyszedł na świat ok. 1098–1100. Po śmierci ojca w sierpniu 1103 wraz z braćmi objął tron Norwegii – z uwagi na wiek udział Olafa w rządach miał charakter jedynie nominalny. Zmarł 24 grudnia 1115 (według *Morkinskinny* przeżył niespełna 12 lat od śmierci ojca, a Snorri Sturlusson nadmienia w *Heimskringli*, że miał w chwili zgonu 17 lat) i został pochowany u boku dziada w kościele Chrystusa Pana (Kristkirke) w Nidaros, późniejszej katedrze.

Magnus IV Ślepy

PANUJE W LATACH

1130–1135

1137–1139

Ojciec: SIGURD I KRZYŻOWIEC | s. 343

Matka: BORGHILDA OLAVSDATTER | s. 345

Przyrodnia siostra: KRYSZYNA, matka MAGNUSA V | s. 372

*

Urodził się ok. 1115 i wedle Snorriego Sturlassona natychmiast został odesłany do Hålogalandu, aby wychowywać się w Bjarkey u swego przybranego ojca Vidkuna Jonssona. Na wieść o chorobie Sigurda I w 1130 został przewieziony do Oslo, gdzie po śmierci ojca obwołano go królem. Jednocześnie jednak Harald IV Gille, uznany przez zmarłego za przyrodniego brata, zdołał przekonać grupę możnych, aby wynieśli go na tron jako współrządcę. Zmusiło to Magnusa do zawarcia z nim 3 października 1130 układu, zgodnie z którym podzielili się rządami. Niebawem wzajemne relacje koregentów przerodziły się w otwary konflikt. 9 sierpnia 1134 Magnus pokonał stryja i wygnał go z kraju, jednak w styczniu następnego roku Harald z duńską pomocą odzyskał koronę i wziął Magnusa do niewoli. Uwięzionego króla oślepieno, wykastrowano i okaleczono (obcięto mu stopę), po czym osadzono w klasztorze w Nidaros. Wydostał go stamtąd na początku 1137 Sigurd Zły Diakon, który dostrzegł w Magnusie IV szansę na legitymizację swoich niepewnych rządów po śmierci Harald Gille – odtąd obaj nominalnie współrządzili. Magnus poległ 12 listopada 1139 pod Holmengrå w Oslofjordzie podczas bitwy morskiej z flotą Ogmunda Drenga, opiekuna synów Harald Gille. Ciało złożono u boku jego ojca w kościele św. Halwarda w Oslo.

Małżonka Magnusa IV:

Poślubiona w 1133:

KRYSTYNA KNUTSDATTER

Była córką Knuta Lawarda, księcia Szlezwiku i króla Obodrytów (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2., BIOGR. ERYKA I ZAWSZE DOBREGO). Na świat przyszła przypuszczalnie ok. 1118. Została oddalona przez Magnusa jeszcze w 1133 i powróciła do Danii. Jej dalsze losy pozostają nieznane.

Harald IV Gille

PANUJE W LATACH

1130–1134

1137–1139

Ojciec: MAGNUS III BOSY (?) | s. 336

Matka: NIEZNANA IRLANDKA

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. MAGNUSA III

*

Urodził się przypuszczalnie ok. 1103 w Irlandii lub na Hebrydach. Młodość spędził w Irlandii, gdzie zyskał miano GILLIKRIST (GILCHRIST), co znaczy „Sługa Chrystusa” (gealickie gille = sługa) – od niego wziął się popularny przydomek króla. W 1127/28 przybył do Norwegii, gdzie w 1129 Sigurd I uznał go za swojego przyrodniego brata pod warunkiem, że za życia króla i jego syna Magnusa nie będzie zgłaszać pretensji do tronu. Po śmierci Sigurda w 1130, Harald przekonał jednak część norweskich możnych, że młody książę potrzebuje starszego współwładcy i 3 października 1130 w Tønsbergu dał się obwołać królem. Niebawem między koregentami rozgorzała wojna.; 9 sierpnia 1134 pokonany Harald IV uszedł do Danii. Powrócił z początkiem stycznia 1135, zwyciężył Magnusa IV i ponownie przejął rządy w kraju. Został zamordowany przez Sigurda Złego Diakona (ZOB. KOLEJNY BIOGR.), którego odmówił uznać bratem; miało to miejsce w nocy z 13 na 14 grudnia 1136 w królewskiej rezydencji w Bergen. Ciało Haralda złożono w kościele Chrystusa Pana (Kristkirke) w Bergen.

Małżonka Haralda IV:

Poślubiona w 1134 lub między 1134 a 1136:

INGRYDA RAGNALDSDOTTER

Była córką Ragnwalda Ingessona, księcia szwedzkiego (ZOB. KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1., BIOGR. INGE I STARSZEGO), wdową po Henryku Svendsenie zwanym Kulawym, księciu duńskim, wnuku Swena II Estridsena (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 2.). Urodziła się

ok. 1100–10. Po śmierci Haralda IV odgrywała ona znaczącą rolę za rządów swojego syna Inge I oraz pasierba Sigurda II. Jej kolejnym mężem został OTTAR BIRTING „wielki wódz z Trondheim”, którego zabito „na północy, w mieście kupieckim”. Snorri Sturlasson podaje w *Heimskringli*, że Ingrida dochowała się syna ze związku z IWAREM SNEIS:

1 ORM BRAT KRÓLA (poległ 1184), zaręczony z RAGNĄ NIKOLASDATTER, później żoną EYSTEINA II HARALDSSONA (ZOB. JEGO BIOGR.).

Czwartym mężem Ingridy został ARNE IVARSSON ZE STODREIM (STÁRHEIM) zwany KOMPANEM KRÓLA (zm. po 1161). Mieli trzech synów oraz córkę:

1 MAŁGORZATA. Żona BJÖRNA BUKA, a następnie SZYMONA KAARESSONA (poległ 1190), z którym miała syna FILIPA SIMONSSONA, męża księżniczki KRYSZTYNY (SZCZEGÓŁY W BIOGR. SWERREGO SIGURDSSONA).

Ingrida Ragnvaldsdotter zmarła w nieznanym czasie po 1161.

Syn Haralda IV i Ingridy:

1 INGE I GARBATY | s. 358

Dzieci pozamałżeńskie Haralda IV (1–6):

Z BJADOCK, Szkotką z możnego rodu, która ok. 1142 podążyła za synem do Norwegii (dalsz losy nieznane):

1 EYSTEIN II HARALDSSON | s. 364

Z THORĄ GUTTORMSDATTER, córką Guttorma zwanego Grabarde:

2 SIGURD II GĘBA | s. 361

Z nieznanymi kobietami:

3 MAGNUS HARALDSSON | s. 366

4 MARIA. Ok. 1155 została poślubiona przez SZYMONA HALKESSONA zwanego SKALP (zginął pod Oslo 4.02.1161), syna Halkela zwanego Huk i jego żony Sygrydy, córki Asulfa Skulessona z Rein, przypuszczalnego wnuka Tostiga Godwinssona (brata poległego pod Hastings króla Anglii Harolda II). Ich syn, MIKOŁAJ SIMONSSON, był wysuwany jako kandydat do norweskiego tronu po śmierci króla Inge I w lutym 1161. Data śmierci Marii Haraldsdatter nie jest znana.

5 MAŁGORZATA. Ok. 1155 poślubiła JONA HALKESSONA, brata Szymona Halkelssona (wyżej). Ich syn Halkel po czerwcu 1179 poślubił Ragnhildę, siostrę króla Magnusa V Erlingssona (SZCZEGÓŁY W BIOGR. MAGNUSA V). Data śmierci Małgorzaty Haraldsdatter nie jest znana.

6 BRYGIDA. Wedle *Europäische Stammtafeln* była córką królowej Ingridy, ta jednak była także matką drugiego męża Brygidy, MAGNUSA HENRIKSSONA (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 2.), w którego biogramie przedstawiono jej losy.

*

Po śmierci Haralda IV tron Norwegii zajął jego zabójca, Sigurd Zły Diakon, który uczynił współwładcą Magnusa IV Ślepego (ZOB. POPRZEDNI BIOGR.). Opozycyjna grupa norweskich możnych skupiła się natomiast wokół synów zamordowanego.

Sigurd
Zły Diakon

PANUJE W LATACH
1137–1139

Ojciec: MAGNUS III BOSY (?) | s. 336

Matka: THORA SAXEDATTER | s. 339

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. MAGNUSA III

*

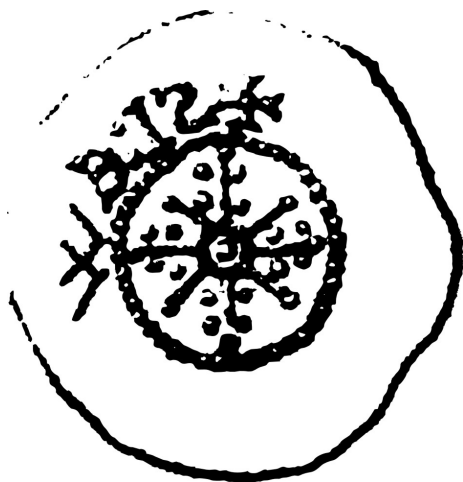
Przypuszcza się, że na świat przyszedł pod koniec życia króla Magnusa III (zm. 1103). Według rozpowszechnionych pogłosek był synem księdza imieniem Adalbrykt. W młodości otrzymał święcenia i został konsekrowany na diakona – ponoć już wówczas zwano go SLEMME (SLEMBE), czyli Złym, przez wzgląd na jego niespokojną, dziką naturę. Stan duchowny porzucił kiedy dowiedział się od matki, że jest królewskim synem. Przebywał później poza granicami kraju, m.in. w Szkocji, gdzie najął się do armii króla Dawida I, i na Orkadach, a następnie w Rzymie i Ziemi Świętej. W 1136 pojawił się na dworze Haralda IV, usiłując przekonać króla, że jest jego przyrodnim bratem – został jednak przegnany. W odwecie zamordował władcę (grudzień 1136) i został obwołany królem przez część możnych. Aby uprawomocnić swoją władzę, z początkiem 1137 wydostał z klasztoru okaleczonego Magnusa IV i desygnował na koregenta. Rządy Sigurda opierały się w głównej mierze na posiłkach zbrojnych z Danii i rozciągały jedynie na część królestwa, podczas gdy m.in. Viken i Trøndelag uznały prawa do tronu synów zamordowanego Haralda IV. Sigurd dostał się do niewoli po przegranej bitwie z flotą Ogmunda Drenga, opiekuna młodych książąt, która rozegrała się 12 listopada 1139 pod Holmengrå w Oslofjordzie. Został następnie poddany torturom i stracony, ciało zaś przewieziono do Danii, gdzie spoczęło w kościele NMP w Aalborgu.

Pozamałżeńska córka Sigurda:

Z AUDHILDĄ THORLUFSDATTER ze Szkocji:

- 1 INGEGERDA. Została żoną HAAKONA HAVARDSSONA z ORKADÓW zwanego KŁO (PAZUREM), syna Havarda Gunnisona i jego żony Bergljot.

Inge I Garbaty

PANUJE W LATACH
1136 (1139)–1161

Ojciec: HARALD IV GILLE | s. 351

Matka: INGRYDA RAGNALDSDATTER | s. 352

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. HARALDA IV

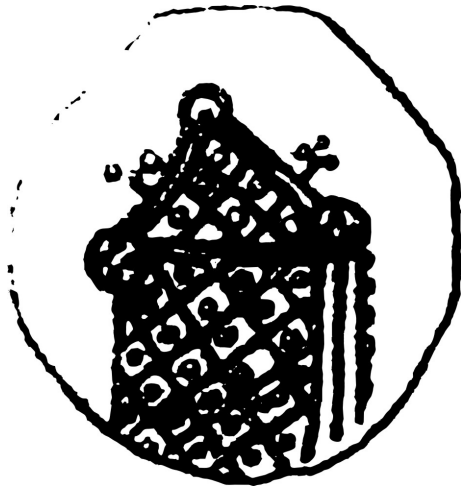
*

Urodził się w 1135 jako jedyny legalny potomek Haralda Gille, zrodzony w małżeństwie z królową Ingridą. Jego przydomek wynikał z ułomności fizycznej; według *Heimskringli* miał „jedną nogę chromą” oraz „garb zarówno na plecach jak i na piersiach”; Saxo Gramatyk (*Gesta Danorum*) dodaje, że kalectwo było spowodowane upuszczeniem księcia w dzieciństwie przez piastunkę. Na wieść o zamordowaniu ojca (1136) został obwołany królem w Viken, gdzie się wychowywał, podczas gdy jego przyrodniego brata Sigurda II okrzykniętego królem w Trøndelagu – regencję w ich imieniu sprawował Ogmund (Amund) Dreng. Przez kolejne trzy lata toczył on wojnę ze wspomaganymi przez Danię Sigurdem Złym Diakonem i Magnusem IV Ślepym, zakończone ich klęską pod Holmengrå (1039); od tego czasu Inge i jego brat panowali, nadal pod regencją, w całym kraju. Wiosną 1142 przybył ze Szkocji kolejny nieślubny syn Haralda IV, Eystein II, domagając się udziału w sukcesji; został on entuzjastycznie przyjęty w Trøndelagu, gdzie obwołano go królem. Zmusiło to regentów do zawarcia z nim porozumienia, na mocy którego Norwegię podzielono pomiędzy Inge, Sigurda, Eysteina oraz Magnusa Haraldssonów (ten ostatni niebawem umarł). Wydaje się, że podział ten nie miał, przynajmniej początkowo, charakteru terytorialnego, a bracia zachowali równorzędną pozycję we wszystkich częściach królestwa. Z biegiem lat wyodrębniły się dwie dzielnice: pierwsza, obejmująca Viken z Tønsbergiem i Oslo oraz zachodnie wybrzeża, należała do Inge, druga zaś (Trøndelag z Nidaros

oraz południowe i wschodnie prowincje) pozostawała pod rządami jego braci, a później bratanków. Usamodzielnienie Inge i Sigurda II oraz przejęcie przez nich osobistych rządów nastąpiło na przełomie lat 40. i 50. XII w. i niebawem doprowadziło do bratobójczych walk o dominację. W ich efekcie stracili życie zarówno Sigurd II (1155) jak i Eystein II (1157). Sam Inge poniósł śmierć w trakcie bitwy przeciwko jednemu z bratanków, Haakonowi II Barczystemu, która rozegrała się 4 lutego 1161 pod Oslo. Został pochowany w kościele św. Halwarda tamże.

Synowie (pozamałżeńscy?) Inge I (1–3):

- 1 HARALD. Stronnik Magnusa V, według *Sverris Saga* (XII/XIII w.) zginął wraz z królem pod Fimreite w Sognefjordzie 15 czerwca 1184, podczas bitwy z flotą Swerrego Sigurdssona.
- 2 JON (JAN) zwany KUFLUNGIEM. Był z początku klerykiem. *Sverris Saga* donosi o rebelii jego stronników, tak zwanych Kuflungerów, która miała miejsce na jesieni po śmierci Magnusa V pod Fimreite (1184). We wrześniu 1185 w Tønsbergu zwolennicy Jana obwołali go królem w opozycji do Swerrego Sigurdssona. Zginął w trakcie bitwy z jego wojskami w 1188 pod Bergen i spoczął w kościele NMP w Bergen.
- 3 SIGURD zwany BRENNI. Dokonywał łupieskich rajdów na Viken, poległ w 1189.

Sigurd II Gęba

PANUJE W LATACH
1136 (1139)–1155

Ojciec: HARALD IV GILLE | s. 351

Matka: THORA GUTTORMSDATTER | s. 353

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. HARALDA IV

*

Urodził się zapewne w 1133. Jego przydomek nawiązuje do zdeformowanych ust: wedle *Heimskringli* miał „brzydkie usta, choć dobrze ukształtowaną twarz”. Po śmierci ojca (1136) został z poparciem królowej Ingridy wyniesiony na tron wraz z przyrodnim bratem Inge; w styczniu 1137 obwołano go królem w Trøndelagu. Rządy w imieniu nieletnich monarchów sprawował Ogmund Dreng, któremu w 1139 udało się ostatecznie pokonać Sigurda Złego Diakona i Magnusa IV. Po przybyciu do Norwegii w 1142 kolejnego syna Haralda IV, Eysteina, ustalono podział królestwa między czterech synów Haralda IV: Inge, Sigurda, Magnusa oraz Eysteina. Badacze przypuszczają, że z początku bracia mieli równy udział w rządach nad całym krajem, z czasem jednak utrwalił się podział, zgodnie z którym Sigurdowi II przypadł Trøndelag z Nidaros oraz południowe i wschodnie prowincje. Na przełomie lat 40. i 50. XII w. między trzema synami Haralda IV (Magnus Haraldsson zmarł wcześniej) rozgorzała walka o przejęcie pełni władzy. Pierwszy padł jej ofiarą Sigurd, zabity przez wojów Inge w dniu 10 czerwca 1155 podczas spotkania w Bergen. Ciało króla pochowano w kościele Chrystusa Pana (Kristkirke) w Bergen.

Pozamałżeńskie dzieci Sigurda II (1–6):

Z THORĄ, służącą u Szymona, wolnego chłopca (bonde):

1 HAAKON II BARCZYSTY | s. 368

Z nieznaną kobietą:

2 SIGURD (III) MARKUSFOSTRE | s. 370

Z księżniczką norweską KRYSYŃĄ SIGURSDATTER (ZOB. BIOGR. MAGNUSA V ERLINGSSONA):

- 3 ? HARALD. Wedle słów *Heimskringli* Harald „zwać się synem króla Sigurda Haraldssona i księżniczki Krystyny oraz bratem króla Magnusa [V Erlingssona] ze strony matki”, został pochwycony przez Mikołaja Kufunga i stracony na rozkaz Erlinga Ormssona Krzywego (Skakke), co miało miejsce ok. 1172 w Nordnes.

Z nieznaną kobietą:

- 4 ? ERYK zwany KONGSSONEM („Synem Króla”). Po kilkuletnim pobycie za granicą, m.in. w Grecji i Palestynie, w 1181 przybył do Norwegii, gdzie podawał się za nieślubnego syna Sigurda II Gęby. Wspierał swego domniemanego brata Swerrego w jego walkach o tron z Magnusem V, a po jego akcesji w 1184 otrzymał tytuł jarla oraz Oppland wraz z częścią Viken. Zmarł latem 1190 w Tønsbergu.

Jego żoną została ASA, która według *Sverris Saga* zmarła tego samego dnia co małżonek, latem 1190 w Tønsbergu.

Syn Eryka:

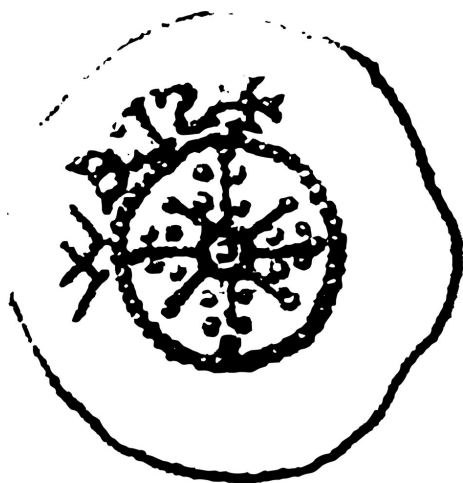
A MAGNUS. Zmarł (został zabity?) dwa dni po śmierci rodziców, latem 1190 w Tønsbergu.

Z nieznaną kobietą:

- 4 CECYLIA, matka INGE II BAARDSSONA | KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 2.

Z GUNHILDĄ (zm. po 1176); według *Sverris Saga*, mówiącej o życiu i czynach jej syna, była małżonką UNASA KAMBARE, brata biskupa Hroi i siostrą Mikołaja Sultana, który przemawiał na pogrzebie króla Magnusa V w czerwcu 1184:

- 5 ? SWERRE SIGURDSSON | KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 2.

Eystein II Haraldsson

PANUJE W LATACH
1142–1156

Ojciec: HARALD IV GILLE | s. 351

Matka: BJADOCK ZE SZKOCJI | s. 353

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. HARALDA IV

*

Urodził się przypuszczalnie ok. 1125 w Szkocji. Został uznany przez Haralda IV Gille za królewskiego syna. Wiosną 1142 przybył do Norwegii i został przychylnie przyjęty w Trøndelagu, gdzie obwołano go królem. W tym samym roku postanowiono, że czterej synowie Haralda IV: Inge, Sigurd, Eystein i Magnus włądąć będą wspólnie. Faktyczny podział kraju dokonał się z czasem, po dojściu do pełnoletniości Inge i Sigurda na przełomie lat 40. i 50. XII w.; pod władzą Eysteina znalazł się Trøndelag. Przyznaje mu się kluczową rolę – przy współdziałaniu braci – w założeniu w Nidaros pierwszego norweskiego arcybiskupstwa w 1152. Między synami Haralda IV doszło wkrótce do otwartej wojny. Inge I w 1155 zamordował Sigurda, a w 1156 pokonał Eysteina w Viken. 21 sierpnia 1157 pochwycony przez brata Eystein został stracony. Spoczął w kościele w Fors.

Małżonka Eysteina II (data zawarcia ślubu nie jest znana):

RAGNA NIKOLASDATTER

Była córką Mikołaja Mase, zaręczoną wcześniej z ORMEM BRATEM KRÓLA (ZOB. W BIOGR. HARALDA IV). Zmarła bezdzietnie po 1161.

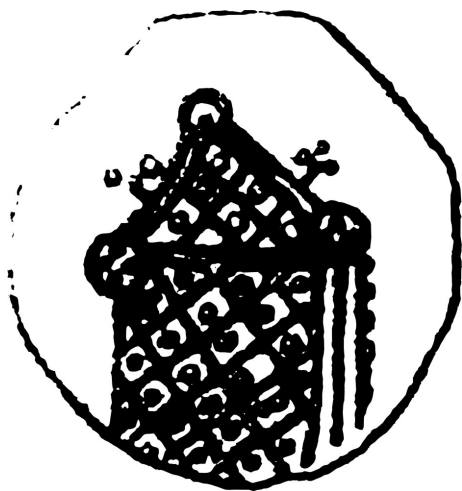
Domniemani pozamałżeńscy synowie Eysteina II (1–2):

Z nieznanymi kobietami:

1 ? EYSTEIN (III) DZIEWECZKA | s. 377

2 ? THORLEIF zwany BREIDSKJEGG. Według *Sverris Saga* podawał się za królewskiego syna i latem 1190 wzniecił rebelię we wschodnich prowincjach. Zginął rok później z rąk wolnych chłopów.

Magnus
Haraldsson

PANUJE W LATACH
1142–1145

Ojciec: HARALD IV GILLE | s. 351

Matka: NIEZNANA NAŁOŻNICA

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. HARALDA IV

*

Urodził się zapewne ok. 1135. Był dzieckiem chorowitym, kaleką ze zdeformowaną stopą. Wychowywał go Kyrping-Orm z Hordalandu (dziad Magnusa V), który po śmierci Haralda IV w 1136 przewiózł go na dwór królewski. W 1142 Magnus został oficjalnym koregentem swoich starszych przyrodnych braci: Inge, Sigurda i Eysteina, lecz z uwagi na wiek i chorobę jego rządy miały charakter nominalny. Zmarł w 1145.

Haakon II Barczysty

PANUJE W LATACH
1161–1162

Ojciec: SIGURD II GĘBA | s. 361

Matka: NAŁOŻNICA THORA | s. 362

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. SIGURDA II

*

Urodził się w 1147. Wychowywany przez Szymona Thorbergsona i jego żonę Gunhildę, na wieść o śmierci Eysteina II w 1157 został ogłoszony królem w opozycji do Inge I. Skupili się wokół niego stronnicy jego zamordowanych stryja i ojca, którzy w lutym 1161 pokonali pod Oslo wojska Inge I Garbatego. W tym samym roku Erling Ormsson Krzywy (Skakke), bliski współpracownik zabitego, wyniósł na tron swojego syna Magnusa V. Haakon zginął w bitwie z jego armią 7 lipca 1162 pod Sekken. Stronnictwo narodowe ogłosiło wówczas królem jego przyrodniego brata Sigurda.

Sigurd (III)
Markusfostre

PANUJE W LATACH
1162–1163

Ojciec: SIGURD II GĘBA | s. 361

Matka: NIEZNANA NAŁOŻNICA

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. SIGURDA II

*

Urodził się krótko przed śmiercią Sigurda II w 1155; jego przydomek nawiązywał do imienia Markusa ze Skog, przybranego ojca i wychowawcy. Dorastał w Opplandzie pod opieką Markusa i tam na wieść o śmierci Haakona II (1162) został wyniesiony na tron przez drobną szlachtę i wolnych chłopów, tworzących stronnictwo narodowe – nazwane później Birkebeinerami – pozostające w opozycji do Magnusa V i popierających go kół arystokratyczno-kościelnych. W 1163 został schwytany na wyspie Skarpa przez ludzi Erlinga Krzywego, ojca Magnusa, przewieziony do Bergen i ścięty 29 września w Gravdal (obecnie dzielnica miasta).

Magnus V
Erlingsson

PANUJE W LATACH
1162–1184

Ojciec: ERLING ORMSSON

Zwany KRZYWYM (SKAKKE), był synem Orma Svenssona zwanego Krypinge (Kryping-Orm), po kądzieli wywodzącego się z wygasłego rodu jarłów z Lade (ZOB. BIOGR. JARLA HAAKONA SIGURDSSONA), i jego drugiej żony Ragnhildy Svenkesdatter, córki Svenke Steinarssona; jego przyrodnim bratem (pochodzącym z małżeństwa Orma i Ragnhildi Skulesdatter) był Ogmund (Amund) Dreng, wychowawca i opiekun Inge I. Erling urodził się zapewne ok. 1115 i posiadał farmę Studla w Hordalandzie. W młodości towarzyszył jarłowi Orkadów Ragnwaldowi podczas wyprawy do Ziemi Świętej, gdzie został poważnie ranny w szyję – uraz ten był przyczyną opadania głowy na jedną stronę, co stało się genezą jego przydomka. Po powrocie stał się bliskim współpracownikiem Inge I, w 1155 poślubił jego stryjeczną siostrę Krystynę, córkę Sigurda I (poniżej). Po śmierci króla w 1161 stanął na czele partii skupiającej arystokrację i duchowieństwo (nazwanej w latach 90. BAGLERAMI) i przekonał zwolenników zabitego aby obwołali królem jego własnego syna Magnusa, w którego żyłach płynęła po matce królewska krew. Usunąwszy Haakona II (1162) i jego brata Sigurda (III) Markusfostre (1163) Erling doprowadził do koronacji Magnusa w Bergen. Wprowadzone z inicjatywy Erlinga na wielkim tingu w Nidaros (1164) zasady dziedziczenia tronu ustalały obowiązek zatwierdzenia każdego nowowybranego króla przez ogólnokrajowy ting (a nie jak dotąd przez tingi regionalne) i wykluczyły z sukcesji potomstwo z nieprawego łoża, co miało na przyszłość zapobiec pojawianiu się kolejnych pretendentów. W 1170 Erling otrzymał tytuł jarla z rąk swojego sojusznika, króla Danii Waldemara I. Zachował decydujący wpływ na sprawy państwa także i po dojściu Magnusa V do pełnoletności. Poległ pod Nida-

ros 19 czerwca 1179 w bitwie ze stronnictwem Birkebeinerów pod wodzą Swerrego Sigurdssona (bitwa ta zwana jest także bitwą pod Kalvskinnet). Ciało jarla złożono w królewskiej nekropolii w katedrze w Nidaros (Trondheim).

Matka: KRYSZYNA SIGURSDATTER

Była ona córką Sigurda I Krzyżowca i przyrodną siostrą Magnusa IV Ślepego. Urodziła się przypuszczalnie ok. 1125. Miała poza-mażeńskiego syna z SIGURDEM II GĘBĄ (SZCZEGÓŁY W JEG BIOGR.). Zmarła w 1178, być może w Rosji lub w Konstantynopolu.

Rodzeństwo Magnusa V:

Rodzona siostra:

- 1 RAGNHILDA. Jej pierwszym mężem został JON (JAN) THORBERGSSON z RANDABERGU, który poległ wraz z Erlingiem Krzywym pod Nidaros 19 czerwca 1179, a po jego śmierci wyszła za HALKELA JONSSONA, przybranego ojca i wychowawcę bastarda Magnusa V, Sigurda (poległ pod Bergen 3.04.1194), syna Jona (Jana) Halkelssona i Małgorzaty Haraldsdatter, nieślubnej córki Haralda IV Gille. Ich synem był RAGNWALD, przywódca stronnictwa Baglerów, zamordowany 1217. Według Snorriego Sturlassona Ragnhilda miała kilkoro dzieci z niejakim GRIMEM RUSLE, z którym uciekła do Konstantynopola. Jej dalsze losy nie są znane.

Przyrodni brat:

- 1 SIGURD. Nieślubny syn Erlinga Skakke i nieznaney kobiety, przybrany syn króla Swerrego Sigurdssona. Zmarł w lub po 1179.

*

Urodził się w 1156. W 1161 w Bergen został dzięki staraniom ojca obwołany królem przez stronnictwo arystokratyczno-kościelne (Baglerów); pod jego panowaniem znajdowało się Viken i zachodnie wybrzeża. Po śmierci Haakona II Barczystego (1162) obwołano go królem całej Norwegii, a w 1163 lub 1164 w Bergen arcybiskup Nidaros Eystein dokonał jego koronacji – była to pierwsza królewska sakra w norweskiej historii. Faktyczne rządy w imieniu nieletniego króla sprawował do śmierci jego ojciec. W niecały rok po jego śmierci, 27 maja 1180 pod Iluvelli koło Nidaros, Magnus V poniósł klęskę w walce z pretendentem do tronu, Swerre Sigurdssonem, i musiał salwować się ucieczką do Danii. Pod

kontrolą jego stronników pozostała jednak zachodnia część kraju z Bergen, gdzie po powrocie z wygnania ustanowił swoją siedzibę. Zginął 15 czerwca 1184 podczas bitwy morskiej z flotą Swerrego Sigurdssona pod Fimreite (Fimreiti) w Sognefjordzie. Został pochowany w kościele Chrystusa Pana (Kristkirke) w Bergen.

Małżonka Magnusa V:

Poślubiona ok. 1170:

ELRYDA BJÖRNSDATTER

Była córką Björna Byrdasvena i jego żony Rangrydy, córki Gutormna Asulfssona z Rein, jej pierwszym mężem był Thorer Skinnfeld (Tore Skinnfeld). Zakłada się, że zmarła w 1176.

Córki Magnusa V i Elrydy (1–2):

- 1 INGEBORG. Przed 1204 poślubiła ona PIOTRA STÖYPE (STEYPE) „siostrzeńca króla Szwecji Swerrego” (Swerkera II?), jednego z liderów stronnictwa Birkebeinerów. W 1211 oboje udali się do Ziemi Świętej, gdzie zmarli w 1213.
- 2 MAŁGORZATA. Przed 1206 wyszła za mąż za FILIPA Z VEGIN, jednego z przywódców stronnictwa Baglerów (zm. 1207), a po jego śmierci poślubiła innego możnego z tego ugrupowania, REIDARA SENDEMANDA, który w 1211 wraz ze swoim szwagrem Piotrem Stöype (zob. wyżej) wyruszył do Palestyny i zmarł w 1214 w Konstantynopolu. Według J.P.F. Kønigsfeldta Reidar był mężem kolejnej córki Magnusa, Krystyny, której istnienie odrzucają jednak nowsze opracowania.

Dzieci pozamałżeńskie Magnusa V (1–5):

Z GYRIDĄ ASLAKSDATTER:

- 1 SIGURD zwany KONGSSONEM („synem króla”). Pretendent do tronu Norwegii, wybrany królem w 1192 lub 1193 w Tønsbergu. Poległ wraz ze swoim przybranym ojcem Halkelem Jonssonem w trakcie bitwy morskiej z flotą króla Swerrego Sigurdssona, która rozegrała się 3 kwietnia 1194 pod Bergen.

Z nieznanymi kobietami:

- 2 ? VIKAR. Ok. 1189 przyплыł z Danii i wylądował w rejonie Viken, gdzie podawał się za naturalnego syna Magnusa V i zgromadził wokół siebie grupę zwolenników, zwanych Varbelgerne. Okrzyknięty przez nich królem w 1189, zginął rok później w bitwie pod Bridstein.

- 3 ? INGE. Podając się za syna Magnusa V uzyskał poparcie stronnictwa Baglerów i w 1196 doprowadził do wybuchu w Viken i Opplandzie rebelii przeciwko rządowi Swerrega Sigurdssona. W tym samym roku w Oslo, przy wsparciu biskupa Nielsa, został obwołany królem. Zamordowano go w 1202 na wyspie Helgøya na jeziorze Mjøsa.
- 4 ? ERLING. Zwany STEINVEGG („kamienną ścianą”), przydomek swój zawdzięczał swojej ucieczce z niewoli u Wendów, której dokonał opuszczając się w dół po kamiennych murach więzienia. Po śmierci króla Guttorma Sigurdssona w 1204 przybył do Viken, objął przywództwo stronnictwa Baglerów i przy poparciu króla Danii Waldemara II został obwołany królem. Zmarł w styczniu 1207 w Tønsbergu i spoczął w kościele św. Olafa.
Z nieznaną małżonką miał dwóch synów (A–B):
  - A MAGNUS. Urodził się w 1199 i zmarł młodo.
  - B SIGURD zwany RIBBUNGIEM. Na świat przyszedł w 1203. W 1219 został okrzyknięty królem przez swoich zwolenników (tzw. partia Ribbungerów), lecz pod jego kontrolą pozostawała jedynie część wschodnich prowincji. Pokonany i uwięziony przez jarła Skulego Baardssona w 1223, rok później zdołał zbiec z niewoli. Zmarł 1226 w Oslo.
- 5 ? BENE (BENEDYKT). Ksiądz, zwany SKINNKNIV (SKINDKNIV). Podawał się za nieślubnego syna Magnusa V, a skupione wokół niego stronnictwo zwano Slittungerami. W 1217 lub 1218 jego zwolennicy obwołali go królem. Zginął zamordowany w 1222.

Eystein (III)
Dzieweczka

PANUJE W LATACH
1176–11177

Ojciec: EYSTEIN II HARALDSSON | s. 364

Matka: NIEZNANA NAŁOŻNICA

Rodzeństwo: BIOGR. EYSTEINA II

*

Zwano go MEYLA, co tłumaczyć można jako Dzieweczka lub Pannienka. Najpierw pojawił się w Szwecji, na dworze jarla Birgera Brosy, żonatego z córką Haralda IV Gille, Brygidą, która uznała go swoim bratankiem. Z ich poparciem w 1174 wylądował w Norwegii, w prowincji Viken, skupiając wokół siebie drobną szlachtę i chłopów, tworzących narodowe stronnictwo Birkebeinerów. Po opanowaniu miasta Tønsberg w 1176 został okrzyknięty królem w opozycji do Magnusa V Erlingssona. W styczniu 1177 pod Re nieopodal Tønsbergu wojska Eysteina uległy armii królewskiej pod wodzą ojca Magnusa V, jarla Erlinga Ormssona Skakke. Sam Eystein przeżył wprawdzie bitwę, lecz zginął w trakcie ucieczki.

*

Po jego śmierci na norweskiej scenie politycznej pojawił się niejaki Swerre Unasson, ksiądz z Wysp Owczych, który podając się za bastarda Sigurda II Gęby stanął na czele partii Birkebeinerów, zdołał zebrać pozostałości armii Eysteina i po pokonaniu Magnusa V w 1184 koronował się na króla Norwegii pod imieniem SWERREGO SIGURDSSONA (ZOB. CZĘŚĆ 2.)

